KazDual

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ
МИНИСТРЛІГІ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЖОКБҰ ЖӘНЕ ТЖКОББ-ДА ДУАЛЬДЫ БІЛІМ БЕРУДІ ЕНГІЗУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЖОКБҰ және ТжКБ-да ДУАЛДЫ БІЛІМ БЕРУДІ ЕНГІЗУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

Редакторлар

Тарих ғылымдарының докторы Ж.П. Мокаров (?)
Тарих ғылымдарының кандидаты Б.Н. Мекенбаев (?)
Педагогика ғылымдарының кандидаты А.К. Тоқсанбаева (?)
Физика-математика ғылымдарының кандидаты Ж.Р. Сотина (?)
Педагогика ғылымдарының кандидаты Е.А. Беркимбаев (?)
Экономика ғылымдарының кандидаты Ж.Ш. Кадыров
Доктор PhD Б.О. Сапаров (?)

Нұсқаулық 618835-EPP-1-2020-1-KZ-E…
«ҚАЗАҚСТАНДА ДУАЛДЫ ЖҮЙЕНІ ЕНГІЗУ-KAZDUAL»
жобасының қатысушылары және … шеңберінде д…

618835-EPP-1-2020-1-KZ-EPPKA2-CBHE-SP «ҚАЗАҚСТАНДА ДУАЛДЫ ЖҮЙЕНІ ЕНГІЗУ-KAZDUAL» жобасы Еуропалық комиссияның қолдауымен қаржыландырылады. Бұл нұсқаулықтың мазмұны авторлардың жауапкершілігінің мәні болып табылады және Еуропалық Комиссияның көзқарасын айқындамайды. Комиссия ондағы ақпаратты пайдалану жөнінде өз жауапкершілігін алмайды.

Алматы – Қарағанды – Семей – Шымкент – 2023

АВТОРЛЫҚ ҰЖЫМ:

Қожамжарова Дария Пернешқызы – М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті Басқарма төрағасы-ректор, профессор, тарих ғылымдарының докторы.

Исакова Айгүл Толеуқайқызы – Стратегиялық даму және интернационалдандыру жөніндегі проректор, профессор, педагогика ғылымдарының кандидаты, М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті KAZDUAL жобасының институционалдық үйлестірушісі.

Карстина Светлана Геннадьевна - академик Е.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің физика және нанотехнология кафедрасының профессоры, физика-математика ғылымдарының докторы, доцент, KAZDUAL жобасының институционалдық үйлестірушісі.

Сапарғалиева Баян Орынханқызы – PhD доктор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті KAZDUAL жобасының ұлттық/институционалдық үйлестірушісі.

Байлдинов Ерлан Темiржанұлы, экономика ғылымдарының докторы, халықаралық ынтымақтастық орталығының үйлестірушісі, Шәкәрім университеті KAZDUAL жобасының институционалдық үйлестірушісі.

Әубәкіров Ғабдиас Дүкенұлы – Қарағанды жоғары политехникалық колледжінің мониторинг және сапа орталығының басшысы, педагогика ғылымдарының кандидаты, KAZDUAL жобасының институционалдық үйлестірушісі.

Иманбекова Ақмарал Мейрамбекқызы – халықаралық ынтымақтастық жөніндегі менеджер, "Электротехникалық колледж" КМҚК-ғы KAZDUAL жобасының институционалдық үйлестірушісі.

НЕГІЗГІ ТҮСІНІКТЕР

Білім алушы	Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымында оқитын тұлға
Білім беру бағдарламасы	Оқытудың мақсаттарын, нәтижелерін, мазмұнын, оқу… ұйымдастыру нысандары мен ә… оқыту нәтижелерін бағалау критерийлерін қа… берудің негізгі параметрлерінің жиынтығы
Біліктілік тағайындау	Нақты мамандық бойынша кәсіптік стандарт… шеңберінде жұмыс түрін орындауға қабілеттілік… кәсіби білім, білік және дағды…
Білім беру саласындағы уәкілетті орган	Білім беру саласындағы басшылықты және … үйлестіруді жүзеге асыратын Қазақстан Республикасының орталық атқарушы органы
Дуальды білім (KAZDUAL жобасы командасының жұмыс анықт…	Білім алушылардың өндірісте кәсіби қ… қалыптастыру үшін жұмыс беруші білім б… бағдарламаларын әзірлеуге, іске асыруға қатысуын және қамтамасыз етуді, олардың қорытынды аттестатталуына… қатысын кәсіпорынның (ұйымның) … тәжірибесі бағаланатын оқытылатын білім алушылардың теориялық және практикалық дайындығын қамтиды…
Дуальды оқыту	Білім беру ұйымында және кәсіпорындағы өндірістік оқыту мен кәсіптік практиканың мерзімдерінде білім алушылардың жұмыс орнындағы ақы мен ж… қамтамасыз ететін біріктіріп кадрлар дайындау нысаны
Дуальды білім беру жүйесі (KAZDUAL жобасы командасының жұмыс анықт…	Білім беру бағдарламаларын жұмыс берушілермен бірлесіп арнайы дайындалған мамандар арасында тәл… тағайындайтын, қорытынды аттестаттауды… тапсырып, оның қорытындысы бойынша ж… орналасуын және оларды қаржыландыруға ат… кәсіпорын (ұйым) тапсырысы бойынша кадрлар дайындауды көздейтін…

Дуальды оқыту туралы шарт	Өндірістік оқыту және кәсіптік практиканы іске асыруға жұмыс беретін кәсіпорын (ұйым) және оқу орны мен кәсіптік практиканың тараптарының міндеттері мен тәртібін жазбаша келісім
Кәсіби практика	Болашақ кәсіптік-іскерлік байланысты жұмыс түрлерін орындау арқылы студенттердің теориялық білімін бекіту, практикалық дағдылар мен құзыреттерді меңгеру және дамытуға бағытталған оқу әрекетінің түрі
Кәсіпорын	Дуальды оқыту қатысушысы заңды тұлға немесе жеке кәсіпкер
Өндірістік оқыту	Білім беру ұйымдары және (немесе) кәсіпорындар базасында білім алушылардың теориялық білімін, практикалық дағдыларын меңгеруге бағытталған оқыту
Өтемақы төлемдері	Қызметкерлерге еңбек шарттарынан тыс тұлғаларға кәсіпорынға, жұмыс берушіге біліктілігін арттыруға байланысты төленетін өтемақы төлемдер
Оқу бағдарламасы	Оқу пәнінің (модулінің) мазмұнын және меңгерілетін білім, дағды мен құзыреттердің көлемін айқындайтын бағдарлама
Оқу жоспары	Тиісті білім деңгейіндегі білім алушылардың оқу пәндерінің және (немесе) модульдерінің тізбесін, реттілігін, көлемін (еңбек сыйымдылығын), оқу жұмысының түрлерін, білім алушылардың оқу қызметі нысандарын айқындайтын құжат
Тәлімгер	Кәсіпорынның (ұйымның) өндірістік оқыту технологияларын меңгерген, өндірістік оқытуға жетекшілік ететін білікті қызметкер
Дуальды оқытудың элементтері	Тәжірибелік сабақтар мен өндірістік практика (оқу) көлемінің ұлғаюы; практикалық оқыту көлемінің ... қолдану
KAZDUAL	Еуропалық Одақтың Эразмус+ бағдарламасымен қаржыландырылатын 618835-EPR-1-2020-1-KZ-EPPKA2-CBHE-SP Kazdual «Қазақстанда дуальды жүйені ...» халықаралық жобасы.

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗІМІ

ERASMUS+ – Еуропалық Одақтың білім беру жүйесі, кәсіптік оқыту, жастар саясаты және спортты жаңғыртуға және тұрақты дамуға бағытталған бағдарламасы

KAZDUAL – сокращенное название проекта "Implementing Dual Study in Kazakhstan" жобасының қысқартылып аталуы («Қазақстанда дуалды жүйені енгізу»)

ҚРМЖМБС - Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттары

ЖЖОКБҰ – Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымы

ТжКББ – Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру

ESG – ағылшын тілінен «Environment-Social-Governance» және кәсіпорындардың тұрақты дамуы

БАҚ – бұқаралық ақпарат құралдары

PDCA – ағылшын тілінен «Plan-Do-Check-Act» «Жоспарлау-Әрекет-Тексеру-Әрекет»

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЖОКБҰ және ТжКОББ-да ДУАЛЬДЫ БІЛІМ БЕРУДІ ЕНГІЗУ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

1. Қазақстандағы дуальды білім берудің жай-күйі мен перспективалары

Қазақстанда дуальды білім беру жүйесін енгізу құзыретті мамандарды кәсіби даярлауды жетілдірудің маңызды стратегиялық бағыттарының бірі болып табылады. Дуальды білім беру жүйесін енгізудің әлеуметтік серіктестер, барлық мүдделі субъектілердің тығыз ынтымақтастығына байланысты: бизнес-құрылымдар, білім беру саласы және [illegible] кадрларды даярлаудың [illegible] жеткізуші-жұмыс берушілер [illegible] болып табылады.

Әлемдік тәжірибеге сүйене отырып, дуальды білім берудің маңызды идеялары ЖЖОКБҰ мен ТжКОББ жүйесін біріктіру, [illegible] қазіргі заманғы [illegible] еңбек нарығының, ұлттық экономиканың құрылымына жауап беру және [illegible] саласындағы мамандарға қажеттілікті жедел [illegible]. Құрылымдық 618835-EPP-1-2020-1-SK-EPPKA2-CBHE-SP «Қазақстанда дуальды жүйені енгізу» - KAZDUAL, ERASMUS+ бағдарламасы шеңберінде Қазақстанның ЖЖОКБҰ және ТжКОББ жүйесінің [illegible] жоғары кәсіби білім беру жүйесінде [illegible] ұлттық [illegible] ақпарат [illegible] және әлеуметтік [illegible] арасындағы байланысты нығайтуға бағытталған.

Дуальды білім беру идеясы [illegible] кәсіби құзыреттердің қалыптасуына басымдық береді, білім алушылардың теориялық және практикалық дайындығының интеграциясымен байланысты. ҚР «Білім туралы» Заңына сәйкес, дуальды білім беру – білім беру ұйымында оқуды кәсіпорында (ұйымда) [illegible] кәсіптік практиканы [illegible] кәсіпорынның (ұйымның) [illegible] білім алушының жұмыс берушінің [illegible] білім алушылардың жұмыс орнында [illegible] және [illegible] болып табылады. «Дуальды оқыту» ұғымы және оның ерекшеліктері Қазақстан Республикасының Еңбек кодексінде енгізілген (116-бап және 119-бап).

Дуальды оқыту бағдарламаларының мазмұны жұмыс берушілердің [illegible] болып табылады. Бүгінгі таңда Қазақстанда дуальды оқыту ТжКОББ-да [illegible] білім беру құрылымдары [illegible] мамандарын даярлаудың [illegible]. Қазақстан Республикасының ЖЖОКБҰ және ТжКОББ-да дуальды білім берудің тиімділігін арттыру үшін мынадай міндеттерді шешу тиіс:

- дуальды білім беру жүйесінің ғылыми-әдістемелік және нормативтік-құқықтық негіздерін талдау;
- дуальды білім беру саласындағы техникалық және кәсіптік, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру саласындағы нормативтік-құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу;
- дуальды білім беру бағдарламаларының сапасын ішкі және сыртқы бағалау рәсімдеріне өзгерістер енгізу;
- дуальды білім беру бағдарламаларын кредиттеу рәсімін анықтау;
- білім алушылардың өзекті құзыреттерін жұмыс орнында [illegible] мүмкіндік беретін білім беру бағдарламаларын құрастырудың тәсілдерін;
- ТжКОББ кәсіптік бағдарламаларының мазмұнын ЖЖОКБҰ білім беру бағдарламаларымен синхрондау;
- ЖЖОКБҰ/ТжКОББ және компаниялардың дуалды білім беруді қолдауға және енгізуге қызығушылығын арттыру, [illegible] дуальды білім беру бағдарламаларын құруға деген ынтасын арттыру, [illegible] дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқуды аяқтаған түлектердің [illegible] бойынша шаралар қабылдау;
- дуальды білім берудің үздік әлемдік тәжірибелерін Қазақстанның ЖЖОКБҰ мен ТжКОББ-ға трансферлеу және ұлттық басымдықтарға бейімдеу.

- ЖОКБМ мен ТжКОББ және компаниялар/ұйымдар арасындағы ынтымақтастық бойынша тиімді қамтамасыз ету;
- оқу бағдарламасын салалық ерекшеліктерге, кәсіпорындар мен компаниялардың өндірістік міндеттерін ескере отырып, компаниялардың/ұйымдардың тәлімгерлерін қоса алғанда, оқытушылармен бірлесіп жасау.

Қазақстан Республикасының техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында дуальды оқыту жүйесін енгізу 2012 жылдан басталды. Бастапқыда дуальды оқыту жүйесін енгізу бойынша пилоттық жобаға ҚР ТжКОББ 25 ұйымы қатысты, кейін олардың саны едәуір көбейді. Қазақстан Республикасында дуальды білім беруді дамыту шеңберінде бірқатар маңызды отандық және халықаралық ғылыми және білім беру жобалары жүзеге асырылуда, шет елдерде дуальды оқытудың озық тәжірибесін зерделеу жөнінде талдамалық және зерттеу қызметі, Қазақстанда дуальды оқытудың ғылыми-әдістемелік тәсілдерін әзірлеу, дуальды оқытуды жүзеге асыратын нормативтік және заңнамалық құжаттарды әзірлеумен және жаңартумен байланысты (1-сурет). Қазақстанда заңнамалық деңгейде ТжКОББ ұйымдарындағы оқыту жүйесіндегі теория мен практиканың арақатынасы 40% бен 60% техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдарында дуальды оқу бағдарламаларын жүзеге асырғанда бекітілді. 2017 жылдан бастап Қазақстанда ТжКОББ ұйымдарының мамандарын оқытуға «Білім» жүйесінің және жалпы Қазақстан Республикасының техникалық және кәсіптік білім беру стандарттарына толықтырулар енгізілді.

Сурет 1 Қазақстан Республикасында дуальды білім беруді дамыту бойынша іске асырылған бағдарламалар мен қабылданған шаралар

Елде қабылданып жатқан шаралар дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқитын техникалық және кәсіптік білім беру жүйесі студенттерінің санын арттыруға мүмкіндік берді. "Атамекен" Қазақстан Республикасы Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасының деректері бойынша 2021/2022 оқу жылында ТжКБ жүйесінде дуальды білім 55 000-нан астам адамды қамтыды (ТжКБ жүйесі білім алушылары санының 11%-дан астамы) (2-сурет).

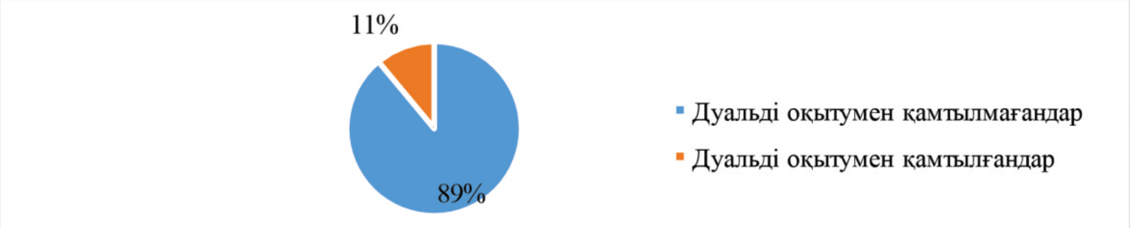

Сурет 2. Дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқитын Қазақстан Республикасының техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіндегі студенттердің үлесі

2022 жылы дуальды білім беру бағдарламалары студенттер контингентінің 69 000 адамнан астамын, оның 39,3%-ы Жамбыл облысында, 26,2%-ы Солтүстік Қазақстан облысында, 24,1%-ы Алматы облысында қамтыды. 2025 жылға қарай студенттердің дуальды оқытумен қамтылуы 106 мың адамға дейін ұлғаю жоспарлануда (ТжКБ жүйесі контингентінің 35%-ы) (3, 4-суреттер). Өндірістік білім беру тапсырысының 70%-не дейін техникалық мамандықтарға жоспарлануда. Қойылған міндет ҚР-да дуальды білім берудің ұзақ қарқын тұрақтылығын белгілейді.

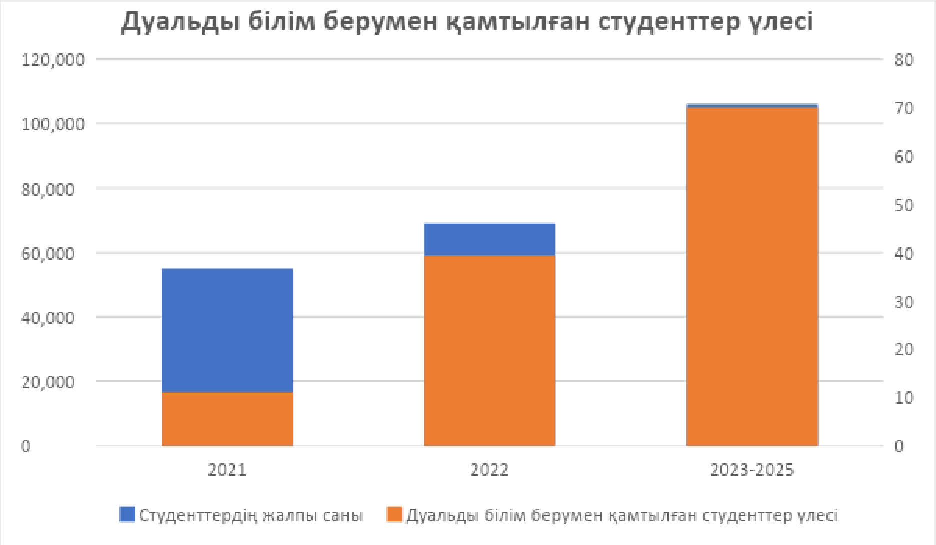

Сурет 3. Дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқитын студенттердің динамикасы

Студенттердің дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқуы 6 000-нан астам кәсіпорында және компанияларда жүзеге асырылады (4-сурет). Дуальды білім беру бағдарламаларының тек 16%-нан астамы ірі компаниялармен жүзеге асырылады.

---

https://inform.kz/ru/celevaya-podgotovka-garantiruet-ekspert-o-dual-nom-obuchenii-v-rk_a3900781
https://inform.kz/ru/celevaya-podgotovka-garantiruet-ekspert-o-dual-nom-obuchenii-v-rk_a3900781
https://inform.kz/ru/celevaya-podgotovka-garantiruet-ekspert-o-dual-nom-obuchenii-v-rk_a3900781

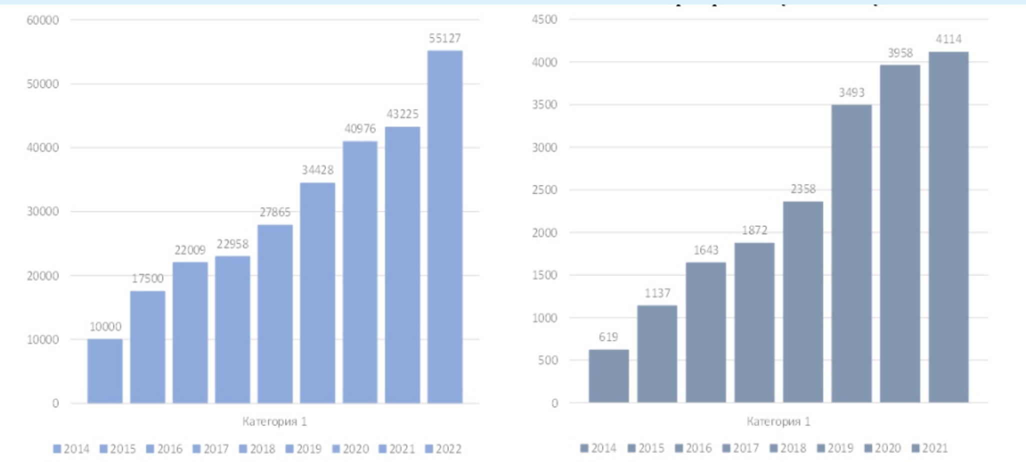

Сурет 4. Студенттер мен дуальды оқытуды жүргізетін кәсіпорындар

"Атамекен" Қазақстан Республикасы Ұлттық Кәсіпкерлер палатасының мәліметі бойынша Қазақстанда жұмыс орнында 1700-ден астам дуальды бағдарламалар студенттерді оқыту үшін кәсіпорындардың өндірістік алаңдары бойынша жүзеге асырылды, 2022 жылға қарай 8000 студент жұмыс орнында кәсіпорындардың тәлімгерлерімен оқытуға тартылады. Дуальды білім беру бағдарламаларын жүзеге асыратын серіктес компаниялар 5-суретте көрсетілген.

Сурет 5. Дуалды білім беру бағдарламаларын іске асыратын компаниялар

KAZDUAL жобасы аясында жүргізілген сауалнама нәтижелері бойынша Қазақстан Республикасының 68 серіктес компаниясы мен білім беру ұйымдары ЖЖОКБҰ/ТжКБ серіктестері болып табылатын компаниялар/білім беру ұйымдарының дуальды оқыту бағдарламаларына қосылуда көпшілік:

- дуальды бағдарламадағы студенттерге практикадан өту үшін орын беруге дайын;
- ЖЖОКБҰ/ТжКБ мен оқу бойынша серіктестік ынтымақтастықты, білім беру бағдарламасын әзірлеуге және т.б. мүдделі;
- дуальды білім беру бағдарламаларының студенттерін кейіннен жұмысқа алуға дайын,
- компанияда және білім беру ұйымында оқыған кезде студенттерге тәлімгер/жаттықтырушы/нұсқаушы беруге дайын;

- оқуды аяқтағаннан кейін дуальды білім беру бағдарламаларының студенттерін жұмысқа орналастыруға мүдделі;
- ЖЖОКБҰ/ТжКОББ қызметкерлері үшін тегін курстар мен онлайн-тренингтерге, білім алмасуға, ресурстарға [illegible] және т.б. мүдделі.
- Жүргізілетін дуальды білім беру бағдарламалары [illegible] компаниялар мен ұйымдардың нақты [illegible] мүмкіндік [illegible];
- компаниялар мен ұйымдардың дуальды бағдарламаларды [illegible] дуальды бағдарламаларға [illegible] жоқ;
- компаниялар [illegible] практика кезінде төлеу, тәлімгерлердің жұмысына қосымша ақы төлеуге және өз компаниясында түлектерді жұмысқа орналастыруға дайын;
- сауалнамаға қатысқан респонденттердің ешқайсысы ЖЖОКБҰ/ТжКОББ-да теориялық дайындықтың [illegible] дайын емес;
- компаниялар мен ұйымдар дуальды оқытуға [illegible] мүдделі.

ҚР-да дуальді білім беруді енгізуді және дуальді оқыту бағдарламалары шеңберінде ЖЖОКБҰ/ТжКОББ [illegible] дуальды білім беру [illegible] дуальды оқыту [illegible] компаниялар [illegible] дуальды оқыту элементтерін [illegible] қызығушылықты анықтауға мүмкіндік [illegible] дуальды білім беру бағдарламаларын әзірлеу және іске асыру бойынша серіктестікке мүдделі компаниялардың/ұйымдардың таппшылығын, әр түрлі профильдегі [illegible] болмауын [illegible] талдау барысында [illegible] анықталды.

Сурет 6 Қазақстанда дуальды білім беру мәселелері

KAZDUAL жобасы құрылған дуальды оқытудың жоғары және кәсіптік білім деңгейіндегі өзекті мәселелерін анықтап, мәселелер мен қайшылықтарды шешуге ықпал етеді, ЖЖОКБҰ, ТжКБҰ және компаниялар арасындағы ынтымақтастықты нығайтуға мүмкіндік береді, білім алушылар үшін дуальды білім беру бағдарламаларының тартымдылығын арттырады, Қазақстандағы дуальды білім берудің ілгерілеуі мен дамуына маңызды серпін береді. Осылайша, KAZDUAL жобасы инновациялық желілік платформа ретінде Республикада жаңа тиімді серіктестікті дамытуға ықпал етті.

Жоғары оқу орындарында дуальды оқытуды ұсынылған Қазақстандағы дуальды білімді дамытудың ғылыми-әдістемелік негіздері, тиімді тетіктері, жаңа жай-күйі мәселелерін шешу, дуальды оқытуға қатысатын кәсіпорындар мен компаниялардың ынталылығын арттыру, дуальды білім беру жүйесіне жұмыс берушілердің кадрлар даярлау сапасын арттыру жөніндегі негізгі тұжырымдамалық идеялар ұсынылған.

2 Қазақстандағы дуальды оқытудың құқықтық үлгілері мен нысандары

Дуальды оқыту мемлекеттік деңгейде мамандық бойынша теориялық дуальды оқыту және жұмыс орнында практикалық оқыту тұжырымдамасында көрініс табылады.

Мемлекеттік деңгейдегі құжаттарда дуальды оқытуды енгізу бойынша тапсырмалар көрсетілген. Олардың бірі Қазақстан Республикасының жоғары білімі мен ғылымын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы (https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37051125&pos=5;-106#pos=5;-106) және Қазақстан Республикасының техникалық және кәсіптік білімін дамытудың негізгі бағыттары (https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/documents/details/451747?lang=ru). Бұл құжаттарда дуальды оқытуды енгізу бойынша міндеттер ұсынылған, жұмыс берушілердің кадрларды даярлау сапасына әсер ету тетіктері мен түйінді сәттер айқындалған. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 21 қаңтардағы № 50 бұйрығымен дуальды оқытуды ұйымдастыру қағидалары бекітілді (https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V1600013422). Осы бұйрықпен кадрларды даярлаудың дуальды жүйесі туралы тұжырымдаманы бекітті.

2023 жылдың 21 қыркүйегіндегі жоғары және кәсіптік білім ұйымдарында Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің №16-13/976 хатымен технологиялық және кәсіптік білім беру саласындағы дуальды оқыту бойынша жұмыстар, Ағарту министрлігі, Ғылым және жоғары білім министрлігі (Ұлттық экономика министрлігі, Қаржы министрлігі) және «Атамекен» Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасымен бірлесіп дуальды оқыту жүйесін дамыту және ТжКБ ұйымдарының жаңартылуын қамтамасыз ету бойынша Қазақстан Республикасының заңнамасына өзгерістер енгізу жөнінде келесі ұсыныстар жасалды:

– өндірістік практиканы ұйымдастырушы кәсіпорындардың шығындарын өтеудің нормативтік тетігі (киім-кешекпен, шығыс материалдарымен, практикамен өндірістік оқыту кезінде студенттердің қауіпсіздігін қамтамасыз етуге байланысты шығыстармен қамтамасыз ету);

– компаниялар мен кәсіпорындардың кадрларды даярлауға қатысуын жандандыру және оларды біліктілікті арттыру үшін салықтық жеңілдіктер мен преференциялар беру;

– мемлекеттік гранттар мен субсидиялар арқылы дуальды оқытуға қатысушы кәсіпорындарды ынталандыру тетіктерін дамыту.

Қазақстан Республикасының Ағарту министрлігі «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер палатасымен бірлесіп, жұмыс берушілердің дуальды оқыту туралы ақпараттылығы мен хабардарлығын арттыру жөнінде, оның ішінде ақпараттық қолдау мен сүйемелдеу (тақырыптық семинарлар, онлайн/офлайн конференциялар және т.б.) ұйымдастырылады. Дуальды оқытудың практикалық аспектілерін жақсарту үшін қажетті шаралар айқындалды.

Дуальды оқытуды енгізу білім беру жүйесіндегі негізгі рөлі бекітілген дуальды оқыту туралы үлгі шартқа негізделіп жүзеге асырылады. Өндірістік оқыту кезінде студенттер еңбек тәртібі ережелеріне бағынады. Өндірістік тәжірибе кезінде студент тәлімгерге және оған бекітілген бақылаушыға бағынады. Дуальды білім беру бағдарламасы бойынша шығындарды компаниялар (ұйымдар) белгілейді. Дуальды оқытудың жүзеге асуындағы шығындар, кәсіпорын мен колледждің қаржылық серіктестік үлесі бірдей. «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы оқу бағдарламаларын әзірлеуге көмектеседі, түлектерді жұмысқа орналастыруға жәрдемдеседі, кәсіпорындардың кадрларға қажеттілігін мониторингтейді. Дуальды оқыту туралы шартты «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы тіркейді.

Өндірістік оқыту кезеңінде білім алушыларға Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің талаптарына сәйкес кәсіпорынның еңбек тәртібі қағидалары (https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1500000414) қолданылады.

Дуальды оқыту кезінде тәлімгерлік және кәсіптік біліктілікті дамытудың білім беру ұйымдарына берілетін шығыстар Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2017 жылғы 27 қарашадағы № 597 бұйрығымен бекітілген (Нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік тіркеу тізілімінде № 16137 тіркелген) оқыту технологиясын ескере отырып, тәрбие мен оқытудың, білім беру ұйымдарында техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі, жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруді жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландыру әдістемесіне сәйкес (https://adilet.zan.kz/rus/docs/V1700016137) кәсіпорындармен (ұйымдармен) өтеледі.

3 Дуальды оқытудың негізгі қатысушылары және олардың рөлдері

Дуальды оқыту бағдарламаларын іске асыру қатысушылардың көп санына байланысты, олардың іске асырудың күрделілігін арттырады. Дуальды бағдарламаларда оқытудың мақсаттары мен нәтижелеріне білім беру ұйымы мен компания оқытудың, бағалаудың, оқыту бағдарламасының мазмұнын және оны кәсіпорынның қажеттіліктеріне бейімдеудің бірлескен процестері арқылы қол жеткізуге тиіс. Дуальды оқыту бағдарламаларында компания оқыту мазмұны мен нәтижелерін белгілеуде негізгі рөл атқаратын қажеттіліктерін білдіреді. Бұл дуальды оқытуға қатысатын компаниялар бағдарламаларды жоспарлауға, ұйымдастыруға және іске асыру бойынша стратегиялық шешімдер қабылдауға, оқу процесіне белсенді қатысуға тиіс. Білім беру ұйымдары білім беру бағдарламаларының мазмұны жалпы қабылданған стандарттарына сәйкес келетініне көз жеткізуі, білім беру бағдарламаларының икемділігі мен тартымдылығын арттыруы, түлектердің кәсіби ортада тез бейімделуіне жағдай жасау арқылы білім беру процесін жан-жақты дамытуы тиіс. Осы міндеттерді шешу мамандарды даярлауға мүдделі барлық тараптар: білім алушылар, білім беру ұйымы, кәсіпорын (ұйым), компания, мемлекет дуальды бағдарламалардың тартымдылығын арттыруға көмектеседі.

Дуальды оқыту білім беру ұйымының кәсіпорынмен (ұйыммен) өндірістік және кәсіптік практика кезеңдерінде кәсіпорынның (ұйымның) білім алушының жұмыс берушінің талаптарына сәйкес жұмыс орнында дағдыларын және білім алушылардың қабілеттерін бірігеді. Компаниядағы өндірістік және кәсіптік практика тағылымдамаларында практика кезінде жұмыс орнында өтеді. Дуальды оқытуда ұйымдастырушы білім беру бағдарламасының басшылығымен білім беру процесін ұйымдастыруда өзара жұмыс жасайды. Дуальды оқытудың барлық қатысушыларының қызметі және олардың рөлдері төменде берілген (7, 8 беттер).

Сурет 7. Дуальды оқытудың қатысушылары және олардың рөлдері

Сурет 8. Дуальды оқыту процесінің [illegible]

Оқу орны (ЖОО, колледж) жүйенің жоғарғы жағында орналасқан және студенттерге академиялық білім береді, оқу бағдарламаларын әзірлейді және жүзеге асырады, академиялық дәрежелер мен сертификаттар беруге жауапты.

Серіктес кәсіпорын (компания, ұйым) студенттерге практикалық оқыту, тағылымдамалар мен кәсіптік практикаларды ұйымдастырады, сондай-ақ студенттерді нақты жұмыс ортасында қажетті дағдыларға дайындайды.

Студент дуальды оқыту жүйесінің орталық қатысушысы. Оқу орнында да, серіктес кәсіпорында да оқу іс-шараларына, тағылымдамаларға және жобаларға қатысады. Студенттің оқу орнында, серіктес кәсіпорында бағаланады.

Серіктес кәсіпорындағы тәлімгер практикалық оқыту кезінде студенттерге көмектеседі, студенттердің жұмысын бақылайды және кейіннен олардың білімдерін бағалайды.

Оқу орнындағы дуальды оқытудың үйлестірушісі оқу орны мен серіктес кәсіпорын арасындағы делдал рөлін атқарады, оқу іс-шараларының жоспарын ұйымдастырады, тағылымдамалар мен студенттердің басқа қажеттіліктерін ұйымдастыруға қолдау көрсетеді.

Қоғам дуальды оқыту жүйесінен шығатын жоғары білікті мамандардың соңғы қабылдаушысы. Дуальды бағдарламалардың түлектері экономиканың және қоғамның дамуына үлес қосатын болады. Қоғам дуальды бағдарламаларды бағалай отырып, олардың сәтті жүзеге асырылуына ықпал етеді.

8-суретте көрсетілгендей, дуальды оқыту процесі тек өзара әрекеттестік жүйенің сәтті қызмет атқаруы үшін білім беру мекемелері, кәсіпорындар мен студенттер арасындағы ынтымақтастықтың маңыздылығын көрсетеді. Бұл суретте дуальды оқытуға қатысушылардың әрқайсысының өзара-қимылы қарастырылады (1-кесте).

Кесте 1. Дуальды оқытуға қатысушылардың негізгі артықшылықтары

Қатысушы топтар	Негізгі артықшылықтар
Оқу орны	1.Студенттерге жоғары сапалы теориялық білім беру.
	2.Оқу бағдарламаларын еңбек нарығының талаптарына бейімдеу.
	3.Академиялық және зерттеу ресурстарын дамыту.
	4.Жоғары ынталы, мүдделі, жауапты, әлеуметтік белсенді студенттерд тарту
	5.Инновациялық кәсіпорындар шеңберінде жаңа, серпінді технологиялық әзірлемелерге қол жеткізу
	6.Түрлі кәсіпорындар мен салалардағы технологиялық өзгерістерді түсіну
	7.Ынтымақтастық желісін кеңейту
	8.Жұмыспен қамту және білім беру жүйелері арасындағы үйлестіру жақсарту, кәсіптік және академиялық білім беру арасындағы ашықтықт арттыру
	9. Білім беру қызметтері нарығында бәсекелестік артықшылықтар арттыру
Серіктес кәсіпорын	1. Студенттерге нақты жұмыс дағдыларын, практикалық жұмыст маңызды негіз іс құзыреттілікті үйрету
	2.Компанияның қажеттіліктеріне сәйкес келетін болашақ қызметкерлерді дайындау мүмкіндігі.
	3.Жас және перспективалы мамандарға қол жеткізімділік.
	4.Қызметкерлердің ағымдағы сын-қатерлерге икемді және уақтылы жауап беруі үшін жағдай жасау
	5. Адами ресурстарды дамыту мен кадрлық жоспарлаудың сауатты стратегиялық бағдарланған тұжырымдамасын құру
	6.Оқу кезінде кәсіпорындағы жастардың нәтижелі және жауапты жұмыс Курсты аяқтағаннан кейін кәсіпорынның кіріспе кезеңінің қажеттілігінің болмауы
	7. Кәсіпорындар мен оқу орны арасында қарқынды байланыс орнату, технологияларды тарату және білім алмасу
Студент	1.Теориялық білімді практикалық тәжірибемен ұштастыру.
	2.Оқуды бітіргеннен кейін жұмысқа орналасу мүмкіндігін жақсарту және табысты мансап құру.
	3.Кәсіби желіні және контактілерді құру мүмкіндігі
	4.Тәлімгерлер мен тьюторлардан оңтайлы қолдау алу мүмкіндігі
	5.Кәсіпорынның түрлі бөлімшелерінде жұмыс тәжірибесін алу (сатып алу өндіріс, инженерлік жобалау және т.б.)
	6.Өз жұмысын және топтағы жұмысын құрылымдауға, сондай-ақ жеке тұлғаны дамытуға және әлеуметтік қатынастарды дамытуға қызмет ете рәсімдермен әдістерді қолдану
Кәсіпорындағы тәлімгер	1.Тәжірибе мен білімді жас ұрпаққа беру мүмкіндігі
	2.Білікті болашақ қызметкерлерді қалыптастыруға қатысу
	3.Педагогикалық және менторлық дағдыларды дамыту
Дуальды оқытудың үйлестірушісі	1.Білім беру процесін бақылау және үйлестіру
	2.Ұйымдастыру және кешенді мәселелерді шешу
	3.Оқу орны мен серіктес кәсіпорын арасында ынтымақтастық орнату жәрдемдесу
Қоғам	1.Жоғары білікті және дайындалған мамандарды алу
	2.Өңірдің экономикалық өнімділігі мен бәсекеге қабілеттілігінің өсуі
	3.Білім беруді дамытуға және жұмыс күшін даярлауға қатысу мүмкіндігі

4 Дуальды оқытуды реттейтін рәсімдер

Дуальды білім беру бағдарламасы бойынша оқу процесін ұйымдастыру тәртібі білім беру деңгейі мен білім беру бағдарламасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына, академиялық еркіндігіне, өндірістік серіктестің жұмыс орнында дуальды оқыту бағдарламасын іске асыратын білім беру ұйымының ішкі регламенттеуші құжаттарына, тәлімгердің оқу-әдістемелік құжаттарына және өзге де жұмыс жоспарлары мен жұмыс бағдарламаларына сәйкес жүзеге асырылады.

Академиялық еркіндік шеңберінде өндірістік серіктестің жұмыс орнындағы дуальды оқыту бағдарламасы серіктес ұйыммен (кәсіпорын, мекемемен) бірлесе білім беру ұйымының жанындағы алқалы органының шешімімен бекітіледі. Жұмыс орнындағы дуальды оқыту бағдарламасы жұмыс түрлерін, оларды орындаудың ұзақ мерзімін, жоспарын, қойылатын талаптарды қамтиды.

Кәсіпорындарда дуальды оқытуды ұйымдастыру дуальды оқыту бойынша білім алушылармен, академиялық күнтізбемен, кәсіпорынның/ұйымның жалпы оқу кестесімен, кәсіпорынның тағылымдама бағдарламаларымен, білім беру процесін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспарымен, ұйымның қызметін реттейтін құжаттармен және өзге де нормативтік актілермен реттеледі.

Дуальді оқытуды ұйымдастыру және өткізу үшін ЖЖОКБҰ/ТжКОББ ішкі регламенттеуші құжаттарына өзгерістер енгізіп, қажет болған жағдайда серіктес кәсіпорынмен дуальді оқытуды ұйымдастыру туралы шарт жасалады. Дуальды оқыту туралы шартта түлектердің оқу аяқталғаннан кейін алдын ала белгіленген уақыт кезеңі ішінде өтеумен компанияда жұмысқа орналасуды көздеуі тиіс. Дуальды оқыту туралы шартта серіктес компания бос жұмыс орындарының саны мен мерзімдері көрсетіледі.

Дуальді оқыту бағдарламаларын іске асыратын ЖЖОКБҰ/ТжКОББ кәсіпорындармен/компаниялармен бірлесе отырып төмендегілерді әзірлейді және бекітеді:

- дуальды оқыту бағдарламасын, академиялық күнтізбені, оқу процесінің кестесін, білім беру процесін қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспары,
- жұмыс орнындағы кәсіптік практика мен тағылымдаманың өту мерзімдерін,
- кәсіпорынға бекітілетін білім алушылардың сандық құрамы,
- тәлімгерлер мен кәсіпорынның бақылау тексеру құрамын,
- білім алушылардың білімі мен іскерлігіне қойылатын талаптар,
- білім алушыға біліктілікті немесе қосымша кәсіптік біліктілікті беретін жағдайда, дербес білім алушыны (жеке тәлімгерге) бекіту тәртібі, бағдарламасы және кәсіптік құзыреттерді бағалау тәртібін рәсімі,
- дуальды оқытуды ұйымдастыру үшін, оның ішінде кәсіпорындарда бағдарламаның тиісті деңгейде ҚР МЖМБС, білім беру саласындағы нормативтік және заңнамалық құжаттарға, дуальды білім беру бағдарламаларына, ЖЖОКБҰ/ТжКОББ ішкі регламенттейтін құжаттарына сәйкес кәсіптік практиканың мамандықтар бойынша есебі.

Дуальды оқыту бағдарламаларын іске асыратын ЖЖОКБҰ/ТжКОББ кәсіпорындармен/компаниялармен бірлесе отырып дуальды оқыту бағдарламаларының, дуальды оқыту туралы шарттардың іске асырылуын мониторингтеуді жүргізеді, білім алушылардың алған білім деңгейін, дағдыларын, құзыреттерінің қазіргі заманғы еңбек нарығына сәйкестігін бағалайды, түлектердің мансаптық жетістіктерін қадағалайды. Дуальды оқыту бағдарламаларын іске асырудың ашықтығын және оларға тең қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін ЖЖОКБҰ/ТжКОББ қызметінің сапасы туралы ЖЖОКБҰ мен жұртшылықтың ақпараттық қатынастарын (сайтты) жүйелі негізде жаңартып отыру (жетілдіру) жөніндегі жұмысты ұйымдастырады.

Кәсіпорындардың/ұйымдардың дуальды оқыту бағдарламасына қатысуы нәтижесінде практикалық білім мен жұмыс тәжірибесі бар мамандарды (жұмыс күшін) даярлау және олардың білім алушыларды тікелей кәсіпорын ішінде оқытуы жүзеге асады. Дуальды оқытуға қатысатын кәсіпорындардың міндеттеріне сондай-ақ кәсіпорында білім алушыларды практикалық оқыту жағдайларын жасау, материалдық-техникалық база жеткілікті құралдармен, жабдықтармен қамтамасыз ету, жұмыс орнында тәлімгерлерді тарту кіреді. Сондай-ақ кәсіпорындар/ұйымдар білім алушылардың білім беру бағдарламасының мазмұнына сәйкес кәсіптік түрлі деңгейдегі білімді игеруін, кәсіптік дағдыларды, құзыреттерді, практикалық тәжірибені игеруін, дамытуын және жетілдіруін тиісті деңгейде қамтамасыз етуі тиіс.

Білім алушылардың практикасы тестілеу білім алушылардың оқу бағдарламасының пәнін/модулін (немесе оның бір бөлігін) меңгеруі бойынша кешенді бағалау мақсатында, сондай-ақ меңгеру сапасын бағалау және оларды зерделеу мақсатында кәсіпорын тарапынан жеке біліктілік пен кәсіптік құзыреттерді тексеру жүргізіледі.

Дуальды оқытудың негізгі компоненттері 9-суретте көрсетілген.

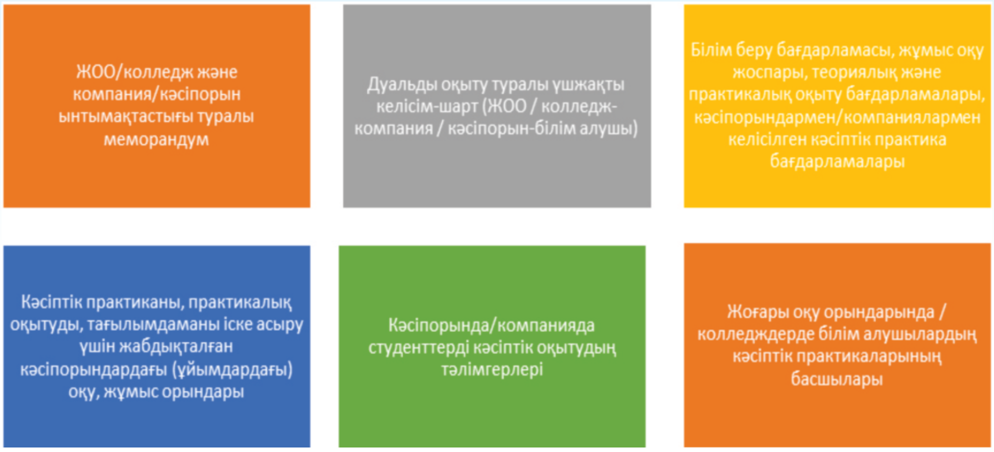

Сурет 9. Дуальды оқытудың негізгі компоненттері

ЖЖОКБ және ТжКБ теориялық оқу өндірістік практикаға дайындықты қамтамасыз ету негізінде дуальды оқу бағдарламалары және оқу жоспарлары және ұйымдастыру білім беру бағдарламасын теориялық және практикалық оқытуды ұйымдастыру талаптары 10-суретте келтірілген.

Сурет 10. Дуальды оқытуды ұйымдастыру талаптары

Дуальды оқытуды ұйымдастыру және жүзеге асыру процесінің қатысушылары білім беру саласындағы уәкілетті орган, "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасы және салалық кәсіпкерлер қауымдастықтары, жоғары оқу орындары және кәсіптік білім беру ұйымдары, кәсіпорындар (ұйымдар), білім алушылар, тәлімгерлер болып табылады. Дуальды оқытуды ұйымдастыру мен жүзеге асырудың негізгі қатысушыларының функциялары 2-кестеде келтірілген.

Кесте 2. Дуалды оқытуды ұйымдастыру мен іске асырудың негізгі қатысушыларының функциялары

Қатысушы	Функциялар
Білім беру саласындағы уәкілетті орган	- консультациялық көмек көрсетеді, - білім алушыларға гранттар ұсынады, - нормативтік және құқықтық базаны қалыптастырады
Жергілікті атқарушы органдар	- жастардың кәсіптік бағдар беру шараларына қатысады - кадрларды даярлауға мемлекеттік тапсырысты қалыптастыруға ықпал е - түлектердің жұмысқа орналастыруға жәрдемдеседі
"Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы	- дуальды оқыту туралы үшжақты шарттар жасасуға жәрдемдеседі, - оқу-әдістемелік материалдарды, білім беру бағдарламаларын әзірл қатысады, - түлектерді жұмысқа орналастыруға жәрдемдесу жөніндегі шараларды әзірлейді және іске асырады, - кәсіпкерлік субъектілерінің кәсіби кадрларға қажеттілігіне монит жүргізеді, - өңірлік кәсіпкерлер палаталарының жұмысын үйлестіреді
Өңірлік кәсіпкерлер палаталары	- студенттерді практикалық оқыту, оқу орындарын құру, келісімшарттар жасау және есепке алу бойынша кәсіпорындармен жұм ұйымдастырады, - консультациялық көмек көрсетеді, - кәсіпорындағы тәлімгерді оқытуға жәрдемдеседі, - түлектер үшін біліктілік емтиханын өткізуге, біліктілік комиссиясыны төрағасы мен мүшелерінің кандидатураларын келісуге көмектеседі, - кадрларды даярлау жөніндегі мемлекеттік тапсырысты қалыптаст қатысады
Жоғары, техникалық және кәсіптік білім беру ұйымдары	- қажетті жағдайларды жасайды және білім беру процесін жүзеге асырад - кәсіпорынмен (компаниямен, ұйыммен) оқу-әдістемелік құжаттамаларды, оқыту бойынша рәсімдік сұрақтарды келісіммен өткізеді - білім беру рәсімдерінің орындалуын бақылауды жүзеге асырады, - білім алушыларды аттестаттауды, студенттердің оқу жетістіктерін мониторингісін жүргізеді, - түлектердің жұмысқа орналастыруға жәрдемдеседі
Кәсіпорындар (компаниялар, ұйымдар)	- студенттерді практикалық оқытудың, кәсіптік практикалар ме тағылымдамалардың ұйымдастырылуын қамтамасыз етеді, алушыларды қажетті құралдармен қамтамасыз етеді, - өңірлік кәсіпкерлер палатасымен өзара іс-қимыл жасайды, - оқу-әдістемелік құжаттаманы әзірлеуге қатысады, - өндірістік оқыту мен кәсіби практикаға жетекшілік ету үшін студенттерге тәлімгерді бекітеді, - білім алушыларды аттестаттау рәсімдеріне қатысады, - түлектердің жұмысқа орналастыруға жәрдемдеседі
Білім алушылар	- оқу және еңбек тәртібін, тиісті нормативтік құқықтық актілердің талап сақтайды, - толық оқу курсынан өтеді және дуальды оқыту туралы шарттың талаптары орындайды, - аттестаттаудың барлық түрлерінен өтеді
Тәлімгерлер	- студенттерді жұмыс орнында оқытуды, кәсіби практикадан өтуді ұйымдастырады және үйлестіреді, - студенттердің құжаттарын есепке алу және тексеру, студенттер нұсқаулықтармен практикалық тапсырмаларды орындауын бақылайды және бағалайды - студенттерге лауазымдық міндеттер мен тапсырмаларды орында практикалық тәсілдерімен тәсілдерін үйретеді, - жұмыс разрядын беру туралы ұсыныстар енгізеді және білім алушын кәсіби сипаттамасын талқылауға қатысады

5 Дуальды бағдарламалардың сапасын бағалау рәсімдері

Дуальды оқыту бағдарламаларының сапасын қамтамасыз ету жүйесі ЖЖОКБҰ/ТжКБ стратегиясы мақсаттары мен міндеттеріне, оның дамуына басымдықтарына, саланың стратегиялық басымдықтарына, білім беруді дамытуға бағытталуы тиіс.

Сапаны қамтамасыз ету мәселелері білім беру процесінің негізгі қатысушыларымен, инновациялармен байланысты болып, сапаны ЖЖОКБҰ/ТжКБ-да басқару, оқыту және оқытуды қамтуы тиіс.

ЖЖОКБҰ/ТжКБ-ның сапаны қамтамасыз ету жүйесі сыртқы және ішкі факторларды ескере отырып, үнемі талданып отыруы тиіс. Сапаны қамтамасыз етудің институционалдық жүйесінің құрылымы басқарудағы тәжірибеге негізделген PDCA циклі мен үздіксіз кіріс-процесс-шығыс моделі арқылы бағаланады, индикаторлары айқындалады.

Сапаны қамтамасыз етудің институционалдық жүйесі ЖЖОКБҰ миссиясына сәйкес қалыптастырылады. Дуальды оқыту сапасын қамтамасыз етудің институционалдық жүйесінің жұмыс істеу тиімділігінің индикаторлары 11-суретте көрсетілген. Сапаны бағалау процедуралары жоғары тиімді болуы керек, яғни қаржылық, уақыттық және көлемді ресурстарды көп қажет етпеуі керек.

Сурет 11. Дуальды оқыту сапасын қамтамасыз етудің институционалдық жүйесінің жұмыс істеу тиімділігінің индикаторлары

Еуропалық жоғары білім кеңістігінде (ESG) сапаны қамтамасыз ету жөніндегі стандарттар мен ұсынымдарда ЖЖОКБҰ/ТжКБ дуальды оқыту бағдарламалары есебінен сапаны қамтамасыз етудің төрт қағидасы ұсынылады (12-сурет).

Сурет 12. Дуальды оқытуда сапаны қамтамасыз етудің төрт қағидасы

Сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесін дуальды оқыту жүйесінде табысты және тұрақты өзектендіру үшін ЖЖОКБҰ төмендегі элементтерін пайдалануы тиіс:

- стратегия мен процедуралар;
- сапа деңгейлерін және олардың сыртқы және ішкі факторларға әсер ететін критерийлерін, әр деңгейдің және оның байланысын процестері мен элементтерін тәжірибеде қолдану жолдары;
- сапаны қамтамасыз етуді бағалаудың салыстырмалы критерийлері мен көрсеткіштері;
- түрлі мүдделі тараптардың көзқарастарын есепке алу және біріктіру механизмдері;
- мәліметтерді жинау, сақтау және саясатты сараптау процестері, бағдарламаны мониторингтеу мен бағалаудың түрлері мен нысандары;
- жағдайлардың туындауына әсер ететін факторларды алдын алу механизмдері;
- жақсарту шаралары;
- мүдделі тараптардың жекелеген топтары арасындағы қақтығыстардың алдын алу және жою құралдары;
- сапаны қамтамасыз ету процестері, академиялық салада белгіленген ішкі басымдықтар, дуальды білім беру бағдарламасын жоспарлау, мазмұны және құрылымы, оқу философиясы мен зерттеу бағытын танудағы академиялық және академиялық емес жұмыскерлерді іріктеу жүйесі.

Мамандарды даярлау сапасын бағалау үшін төмендегі талдау жүргізу қажет:

- білім алушылардың академиялық жетістіктері,
- білім беру бағдарламасының мазмұны мен құрылымы,
- оқу процесін ұйымдастыру ұстанымдары,
- оқу мақсаттарына қол жеткізу,
- білім беру жүйесінің еңбек нарығының құрылымына бейімделуі,
- білім беру технологиялары,
- педагогикалық кадрларды даярлау және қайта даярлау жүйесі,
- білім алушылар мен оқытушылардың сапаны қамтамасыз ету жөніндегі процестерге қатысуға ынталандыру тетіктері,
- оқудың қолжетімділігі мен оның толықтылығы,
- білім алушылардың академиялық жетістіктерін есепке алу және бақылау жүйесі.

Білім беру бағдарламаларының сапасын бағалау рәсімдері мен критерийлеріне білім беру бағдарламаларын ішкі және сыртқы бағалау рәсімдері, негізгі стейкхолдерлердің сараптамалық бағалаулары мен бағалауларының нәтижелері, білім беру бағдарламаларын талдау, білім беру бағдарламаларының материалдық-техникалық және оқу-әдістемелік базасын бағалау, оқытумен оқудың сапасы, білім беру ұйымының оқытушылары мен қызметкерлерінің сапалық құрамы жатады. Дуальды білім беру бағдарламасының негізгі көрсеткіштері 13-суретте көрсетілген.

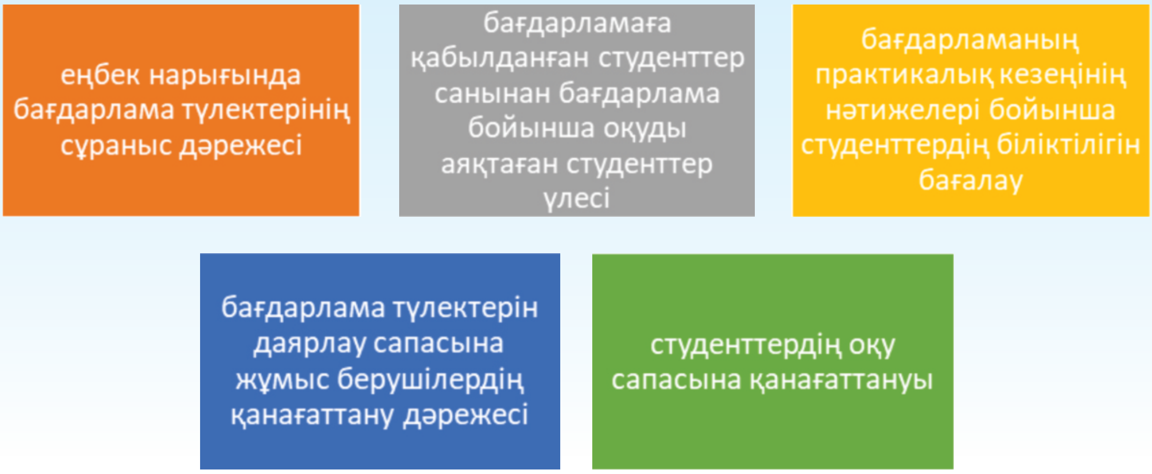

Сурет 1. Дуальды білім беру бағдарламаларының көрсеткіштері

Дуальды бағдарламаларды аккредиттеу процесі салалар және серіктес компаниялардың талаптарындағы өзгерістерге икемді және бейімделгіш болуы керек. Дуальды бағдарлама бойынша оқу және серіктес компаниялармен өзара әрекеттесу ерекшеліктерін көрсетуі керек. Аккредиттеу кезінде дуальды оқу моделі және олардың ерекшеліктері ескерілуі керек.

Дуальды бағдарламалардың практикалық кезеңде сапасын бағалау үшін ЖЖОКБҰ/ОТБК-да жаңартылған кәсіптік стандарттар мен бағдарламаға енгізілген талаптардың (ұлттық/салалық шарттар) іске асырылуына мониторинг жүргізу нәтижелері де пайдаланылуы мүмкін. Дуальды бағдарламалардың практикалық кезеңінің нәтижесі бойынша серіктестер сапаны қамтамасыз етуге белсенді қатысуы, ЖЖОКБҰ/ОТБК-ның өзгерістерге уақтылы ден қоюы, еңбек нарығындағы және перспективалық талаптарына сәйкес түлектердің құзыреттерін жетілдіру арқасында білім бағдарламаларын жаңарту және жетілдіру бойынша шаралар ұсынылуы тиіс.

6. Дуальды оқыту бағдарламалары және олардың Еуропалық жоғары білім беру кеңістігіндегі (ESG) сапаны қамтамасыз ету стандарттары мен ұсынымдарының талаптарына сәйкестігі

1.1 ESG стандарты. Оқу орындарында ашық қолжетімді және олардың стратегиялық менеджментінің бөлігі болып табылатын сапаны қамтамасыз ету саясаты болу керек. Ішкі мүдделі тараптар бұл саясатты сыртқы мүдделі тараптарды тарта отырып, тиісті құрылымдар мен процестер арқылы әзірлеуі және енгізуі тиіс.

Дуальды оқу бағдарламаларын іске асыратын оқу орнының сапаны қамтамасыз етудің ішкі жүйесі мақсаттары және осы мақсаттарға қол жеткізу жолдары мен шараларды анықтайтын сапаны қамтамасыз ету саясаты болуы керек. Ол жалпы ұзақ мерзімді стратегиямен және қысқа мерзімді мақсаттармен/ЖЖОКБҰ/ОТБК-нің тиімділігінің көрсеткіштер фреймворкімен байланысты болуы тиіс.

Оқу орнының сапаны қамтамасыз ету саясаты үздіксіз жетілдіруге бейімделуі және оқу орнында сапа мәдениетінің қалыптасуына ықпал етуі тиіс. Барлық тараптар сапа үшін жауапкершілікті мойнына алуы және оқу орнының барлық деңгейлерінде сапаны қамтамасыз ету процестеріне қатысуы тиіс.

Оқу орнының сапасын қамтамасыз ету саясаты ресми мәртебеге ие болуы, жұртшылыққа қолжетімді болуы, ғылыми зерттеулер, оқу және оқыту арасындағы байланысты көрсетуі, оқу орнының ұлттық контекстін, сондай-ақ ішкі контекстін және стратегиялық басымдықтарын көрсетуі тиіс.

Оқу орындарындағы академиялық саясат білім беру бағдарламаларын құру процесін ұйымдастыру, оқу және тілдік ... жұмыс орнына сәйкес білім беру бағдарламаларының мазмұнына негізгі құзыреттілік талаптарын, бейіндік компаниялармен серіктестікті дамыту және басқа аспектілерді реттеуі тиіс.

Дуальды оқыту бағдарламаларын әзірлеу, іске асыру және мазмұны университеттің жалпы стратегиясына қатысты сәйкес келуі керек.

Сапаны қамтамасыз ету жүйесіне қатысты мақсаттар оқу орнының стратегиялық құжаттарында, соның ішінде дуальды оқытуға байланысты құжаттарда көрініс табуы керек. Дуалды оқыту бағдарламаларының сапасын бағалау тетіктері (ІҚАҚ) оларды жүзеге асыру кезінде олардың ерекшеліктерін ескеруі керек. ОА құрылымдарында сапа мәдениетін дамытуға бағытталған мәдениетті қолдау керек.

1.2 ESG стандарты: Оқу орындарында бағдарламаларды әзірлеу және бекіту процедуралары болуы керек. Бағдарламалар күтілетін оқу нәтижелерін қоса алғанда, белгіленген мақсаттарға сәйкес әзірленуі керек. Бағдарламаның оқу нәтижесінде алынған біліктілікті нақты анықтап, ұлттық жоғары білім деңгейлік біліктілік құрылымының тиісті деңгейіне, Еуропалық жоғары білім кеңістігінің біліктілік шеңберіне сәйкес келуі керек.

Неміс дуальды білім стандарттары: оқу орындары (мысалы, ЖЖОКБҰ/ТжКОББ және кәсіпорындар) ұйымының жоғары оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы байланыс оқыту бағдарламасы «дуальды» атауға ие болады. Мазмұнның ара байланысының тұрақтылығы жоспарлы түрде жүзеге асырылуы керек.

Оқу орнының академиялық саясатында дуальды оқыту бағдарламаларын жасау және бекіту рәсімі егжей-тегжейлі көрсетілуі керек.

Дуальды оқыту бағдарламаларын әзірлеу процесі оқу әдістемелік және бағдарламаны жасағаннан кейін қажетті өзгерістерді енгізу жұмысын қамтуы керек.

Дуальды оқыту бағдарламаларын енгізу кезеңінде жақсы тәжірибелерді тарату керек. Бұл процеске оқытушылар, студенттер және жұмыс берушілер ЖЖОКБҰ/ТжКОББ түрлі органдары мен комитеттер арқылы белсенді қатысуы тиіс.

Дуалды оқыту бағдарламаларын енгізудің берік негізі кафедра/факультет және серіктес компаниялар арасындағы ынтымақтастық болуы тиіс.

Дуальды оқытудың табысты бағдарламасын әзірлеу үшін мемлекеттік қолдау да, ЖЖОКБҰ/ТжКОББ, серіктес компаниялардың қаржыландыруы да маңызды.

Дуальды оқыту бағдарламасын әзірлеу кезінде жоспарлау және/немесе қайта жоспарлау тұрақты көз қарастырылуы керек. Қолданыстағы бағдарламаларда дуальды оқыту бағдарламасының жаңа элементтері елеулі қайта құрылымдаусыз қосылатын «қосымша» тәсілді қолдануға жол берілмейді. «Қосымша» ЖЖОКБҰ/ТжКОББ-да білім беру мекемесі мен компаниялар арасындағы қажетті байланысты қамтамасыз етпейді.

Дуальды оқыту бағдарламаларында студенттерді даярлау ЖЖОКБҰ/ТжКОББ-да теориялық оқытуға да, практикалық дайындықтың мазмұнына, студенттердің оқытумен оқу процесіндегі практикалық тәжірибесіне де әсер етуі керек.

Дуальды оқыту бағдарламасының негізгі табыс кілті ЖЖОКБҰ/ТжКОББ және серіктес компаниялар арасындағы ынтымақтастықта олардың практикалық маңыздылығы мен өңірдің

қажетті тәжірибелік тұрғысынан талдануын, ортаны және практикалық құралдардың мазмұнымен оқыту өзара байланыстылығын қамтитын келісілген жобаланған түрі. Дуальды оқыту бағдарламаларын іске асыру үшін орта және практикалық оқудың әр кезеңі үшін оқудың нақты тиімді әдістері мен оқу нәтижелері қол жетімді түрде құрастырылуын және тиімділігін қамтамасыз ету қажет.

Дуальды оқыту бағдарламаларын жаңарту процесі оқу бағдарламасының мақсаттарын, түлек профилін және оқу нәтижелерін қайта қарауда байланысты болуы керек. Жекелеген курстардың мазмұнын қайта қарау және оларды жаңарту процесі серіктес компаниялардың қажеттіліктерін ескеруі керек.

Дуальды білім беру бағдарламаларын іске асыру практикасы студенттің серіктес компаниядағы жұмыс орнына бейімделу қатысуын және процесін тексеру керек, әсіресе алғашқы кезеңде бұл өте маңызды мәдени талаптарға танымал болуы керек. Қосымша компанияның ағымдағы қызығушылығын арттыру үшін инвестициялық сипатта серіктес компанияның дамуына үлес қосуы керек. Дуальды оқыту жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз ету үшін, оның тиімділігін арттыру үшін ЖЖОКБҰ мен ТжКОББ білім алушылары мен серіктес компаниялардың арасында тиімді ұйымдастырылған тұрақты жұмысы жүргізілуі тиіс. Дуальды оқыту бағдарламалары оларды іске асыруда студенттерге серіктес компанияның ішінде өз практикалық дайындығын жетілдіруге мүмкіндік беруі керек, студенттердің компания ішіндегі ағымдағы жағдайды түсінуі үшін оны ғана жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл студенттерге оқу барысында алған теориялық білімдерін іс жүзінде тексеруге, ал бұл уақытта, кәсіпорында тиімді практика мерзімі нәтижесінде жақсы танылған студенттер компанияда қалуға мүмкіндік береді, ал компаниялар болашақ қызметкерлерін таңдау мүмкіндігін алады. Бұл рет компаниялар студенттердің сапалы нәтижелерін алуға және жұмысқа алуға қатысады. Бұл оларды практикалық оқытуды сапалы ұйымдастыруға ынталандырады. Компаниялар үшін студенттердің тәжірибе мерзімдерін кәсіби практикалық оқу барысында жүзеге асыруын бақылауы керек, сондай-ақ студенттерге жұмыс берушілердің компанияның нақты ортасында жұмыс істеуге дайындығын арттыру мүмкіндігі береді.

Барлық дуальды бағдарламаға ЖЖОКБҰ/ТжКОББ және серіктес компаниялардың бірлескен жобалары жүзеге асырылуы тиіс. Дуальды білім беру бағдарламасының барлық кезеңдері олардың практикалық маңыздылығы тұрғысынан келісілуі керек. Теориялық курс практикалық оқытумен тығыз байланысты болуы керек. Дуальды оқыту бағдарламасының мазмұны еңбек нарығының қажеттіліктеріне сәйкес үнемі жетілдірілуі тиіс.

> 1. ESG стандарты: Оқу орындары студенттердің оқу процесіне белсенді рөл атқаруын ынталандыратындай білім беру бағдарламаларын іске асыруды қамтамасыз етуі керек, студенттің үлгерімін бағалау осы тәсілді көрсетуі керек.
>
> Неміс дуальды білім беру стандарттары: нақты профильдік оқу бағдарламалары, мысалы, "дуальды" профильдік тәсілдер (мысалы, өзін-өзі ұйымдастыру және өзін-өзі оқыту, уақытты басқару, жоғары білім мен кәсіпорындағы білім беруді интеграциялау) дидактикалық-әдістемелік тұжырымдамаларда сәйкесінше көрініс табатын оқу бағдарламасының тұжырымдамасымен сипатталады.

ЖЖОКБҰ/ТжКОББ оқушылардың студенттердің оқу процесіне белсенді қатысуы үшін оқытудың әртүрлі әдістерін қолдануы тиіс. Студенттердің оқу тәсілдерін студенттердің ерекшеліктеріне сәйкес ЖЖОКБҰ/ТжКОББ және кәсіпорынның өзара әрекеттестігі маңызды рөл атқарады. Студенттер оқу барысында жұмыс орнында нақты тапсырмалармен жұмыс істей отырып, пән және компания қызметінің ерекшеліктеріне байланысты мәселелерді шешеді. Дәріс беру мен оқыту мотивацияны, өзін-өзі дамыту және студенттердің оқу процесіне қатысуын ынталандыруы керек.

Университеттегі теориялық дайындық бақылаудың түрлі формаларымен аяқталуы керек. Оқушылардың теориялық білімін тексеру практикада бірнеше кезеңде, орындалады

саладағы жергілікті жұмыс берушілердің талаптарына жауап беруі керек. Кәсіпорындағы тәлімгер ЖЖОКБҰ/ОТБК ұсынған бағалау критерийлеріне сәйкес бағалап отыруы тиіс. Практика барысында студенттің күнделігін жүргізуін тексеріп, материалдық ресурстармен қамтамасыз етіп, тұрақты кері байланыс беріп отыруы керек. Бұл құжат компанияның ішкі ережелері мен университеттің оқу бағдарламасының негізі болып табылады.

Университет пен серіктес компаниялар арасындағы студенттер туралы ақпарат алмасу болуы керек.

Студенттер компанияда өткізілетін әрбір пән бойынша не үйрену керектігі туралы нақты түсінікке ие болуы керек, өйткені университет пен компания оқу бағдарламасының мазмұны мен әдістерін келісуі керек. Оқу үшін ЖЖОКБҰ/ОТБК компаниядағы теориялық және практикалық оқытудың тағылымдамасы бірыңғай күнтізбелік-тақырыптық жоспарлармен әдістемелік сүйемелдеуін әзірлеуі тиіс. Студенттер осы құжаттармен білім алушылар ретінде байланысты болуы керек.

Оқытушылар сабақ кезінде студенттерге дуальды оқытудың нақты тәжірибесін, нақты жағдайларды көрсетуі керек.

ЖЖОКБҰ/ОТБК нормативтік құжаттары бағдарламаның маңызды аспектілерін (оқыту нәтижелерін, практикалық оқу жоспарын, өндірістік ортаны, университет пен серіктес компаниялар студенттерге арналған ақпаратты, жұмыс орындарын, қолдау, бағалау критерийлері, біліктілік және т.б.) жариялауы тиіс.

1.4 ESG стандарты: Оқу орындары студенттердің қабылдау, оқу үлгерімі, тану және сертификаттау сияқты «өмірлік циклінің» барлық кезеңдерін қамтитын алдын ала анықталған және жарияланған ережелерді біркелкі қолдануы керек,

Неміс дуальды білім беру стандарттары: Әр компания студенттің дуальды оқу бағдарламаларына қабылдау және іріктеу процесіне қатысуы, студенттің құжаттарын алуы және аккредиттеу процедураларын сақтауы керек

ЖЖОКБҰ/ОТБК - студенттерді тиісті түрде қабылдау, кәсіптік бағдарламаға жұмыс орындарын ұсынатын компаниялардың қатысуымен, халықаралық тәжірибеге сай оқу жетістіктерін, біліктіліктерін және т.б. бағалау және тану бойынша нормативтік талаптарды үнемі енгізіп отыруы тиіс.

Білім алушыларды дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқуға қабылдау саясаты, процестері мен критерийлері айқын болуы тиіс. Дуальды оқу бағдарламасына қабылдау серіктес компаниямен ынтымақтастықта жүзеге асырылуы және студенттермен әңгімелесу жүргізіліп, дуальды оқу бағдарламасы бойынша білім алушыларды оқуға іріктеу критерийлері жоғары оқу орнының және жұмыс орнын ұсынатын ұйымның серіктес компанияда оқу орындарының болуын, компания мен студенттің серіктес кәсіпорында кейінгі жұмыспен қамтылуын, кәсіптік практика шарттарын қарастыруға дайындығын ескеруі тиіс.

Студенттерді академиялық қолдау серіктес кәсіпорындағы жағдайға және оқу процесінің ерекшеліктеріне сәйкес студенттің оқу бағдарламалары ЖЖОКБҰ/ОТБК-ның электронды білім беру жүйесінің негізінде бақылау ескере отырып жүргізілуі тиіс.

Оқу орнын сәтті аяқтағаннан кейін ЖЖОКБҰ/ОТБК студенттердің кәсіби біліктілігін арттыру бойынша жүйелі түрде жұмыс жүргізілуі, олардың академиялық мансабын қолдауға ықпал етеді.

Дуальды оқу бағдарламалары студенттердің жеке қажеттіліктеріне қарай жасалуы керек.

ЖЖОКБҰ/ОТБК студенттердің дуальды оқу бағдарламасы бойынша іс-әрекетін қолдау жағдайларын қамтамасыз етуі, студенттің өзін-өзі тану үшін ақпараттарды қабылдауда бақылау және қабылдау құжаттары (мысалы, практикалық оқу және оқу жөніндегі келісімшарттар, жеке оқу жоспарлары,

шарттарға негізделген (б.а.) тұжырымдалған студенттік компанияларға арналған процесс, сондай-ақ басқаруды және мүдделі тараптардың дуальды оқытуға қатысуын тексеру керек.

Студенттердің білімін кәсіби ортада серіктестердің практикалық тәжірибесі қасындағы мамандардан алуы керек. Студенттердің практикалық тәжірибесі стандарттар оқу бағдарламасына сәйкес оның мазмұнын күнделікті іс-тәжірибемен үйлестіре отырып жүзеге асырылуы керек. Мұндай практикалық тәжірибені оқу орны жан-жақты құжаттауы керек.

ЖЖОКБҰ жоспарларына сәйкес дуальды оқыту бағдарламаларының сапасы бойынша шақ нормативтік құжаттар, еңбек шарттары, қауіпсіздік талаптары, оқу тәжірибелері мен практикадан өту жөніндегі ұсынымдар, университет, серіктес компаниялар мен студенттер арасындағы келісімдер, жақсы тәжірибелер және критерийлер, бағалау бойынша қосымша ережелер әзірленген.

Дуальды оқыту бағдарламасы аяқталғаннан кейін студенттің алған біліктілігін тиісті түрде растайтын құжаттар жасалып, оның ішінде өтелген кредиттер, білім мен біліктілік деңгейі, мазмұны мен нәтижелері, сондай-ақ тәжірибе қай жерде өткені туралы ақпарат көрсетілуі тиіс.

> 1. ESG стандарты: Оқу орындары оқушылардың құзыреттілігін тексерудің ережелерін бекітуі керек. Олар өзекті, тексерілетін және күрделі жағдайларда әділ және ашық қолданылуы керек.

Стратегиялық жоспарлауға сәйкес оқу орындары дуальды білім берудің маңыздылығын және оқушылар, компаниялар мен студенттердің оған қатысуын ескеруі керек.

Оқушының рөлі жоғары дәрежеде білім беруде және студенттің біліктілік, құзыреттілік дағдыларын дамытуда басты болып табылады. Студенттің кәсіпорындағы тәжірибелік оқуы нәтижелерін бекітуде оқушының рөлі өзгеріп, студентке бағытталған оқу мен оқытуға жетекшілік етеді.

Оқу орнының қызметкерлері дуальды оқытудың үстіне жүйелі түрде процестерді қолдануы, жұмыспен қамту жағдайлары қамтамасыз етілуі, оқыту, ғылыми зерттеулер мен еңбек нарығы арасындағы байланыс, оқытушылардың оқу процесінде жаңа технологияларды қолдану және үздіксіз дамуы жетілдірілуі тиіс.

Оқу орнының оқытушылар құрамы үшін оқытушыларды даярлау, біліктілігін арттыру бағдарламалары және жұмыс істеу үшін қажетті жағдайлар болуы тиіс. Оқушылардың жұмысы тиімді жоспарлар, нормалар және жүктеме, оқытушылардың негізгі қызметтері талдануы және бағалануы тиіс.

Дуальды оқытуды ұйымдастыру жағдайында тәлімгерлер мен оқытушылар студенттердің жаңа материалдарды игеру мүмкіндігін қамтамасыз етуі керек. Тәлімгерлік кәсіби тәжірибе саласында тәлімгерлердің педагогикалық және кәсіби құзыреттерін жетілдіру керек.

Оқытушылардың, тәлімгерлердің, студенттерді компанияларда практикалық оқытудың үйлестірушілерінің құзыреттілігін арттыру дуальды білім беру бағдарламасын әзірлеу кезеңінде қарастырылуы тиіс.

Оқу орны жұмыс берушілер/серіктес компаниялармен ынтымақтастықты, олардың дуальды оқыту бағдарламасына қосқан үлесін ерекше ескере отырып, компаниялардағы тәлімгерлердің педагогикалық дағдыларын арттыруға, қатысушылардың дуалды оқыту бағдарламаларын дамытуға және іске асыруға қосқан үлесінің маңыздылығын мойындауы, дуальды бағдарлама оқушыларын серіктес компанияларға жіберу, дуальды оқыту бағдарламаларына қатысушыларға қолдау көрсету, лауазымдық өсуін арттыруы тиіс.

Оқытушылардың серіктес компаниялармен жұмысты үйлестіру және дуальды оқыту бағдарламалары бойынша студенттерге кеңес беру жөніндегі еңбегі оқу жүктемесіне енгізіліп, бағаланып және есептелуі тиіс.

Оқу орнының стратегиялық құжаттарында дуальды оқытудың маңыздылығы, оқушылардың, компаниялар мен студенттердің оған қатысуы көрсетілуі керек.

1.6 ESG стандарты: Оқу орындарында оқыту мен оқытушылық қызмет үшін жеткілікті қаржыландыру болуы, барлық қажетті ресурстардың қолжетімді болуы мен студенттерді қолдау тәсілдерін қамтамасыз етуі тиіс.

Неміс дуальды білім беру стандарттары: теориялық және практикалық кезеңдерді ұйымдастырушылық үйлестіруді жоғары оқу орны әртүрлі оқу кезеңдерін (жоғары оқу орны/компания) ұйымдастыруды қамтитын оқу бағдарламасының тұжырымдамасында сипаттайды. Студенттер ECTS кредиттері бойынша оқу жүктемесін алады. Сонымен қатар, студенттер компания мен ЖОО арасындағы келісімшарт негізінде өз бетінше бағдарламаны оқуды бағдарламасына сәйкес орындауы қамтамасыз етілуі керек.

Тиімді оқытуды қамтамасыз ету мақсатында оқу орындары студенттерге дуальды оқыту бағдарламаларын жүзеге асыру, студенттердің оқу процесін қолдау және көмек көрсету үшін қажетті үй-жайлар, жабдықтар және басқа ресурстар (кітапханалар, зертханалар, оқу орындары және АТ инфрақұрылымы, материалдық ресурстар) бағдарламаларға қолдау көрсетуді қамтамасыз етуі тиіс. Оқу ресурстарын жоспарлау кезінде студенттердің әртүрлі контингентінің қажеттіліктерін (мысалы, жұмыс істейтін, ерекше қажеттіліктері бар студенттер) және білім алушылардың қашықтықтан оқу мүмкіндігін ескеру керек. Студенттер жұмыс орнында қажетті ресурстарды бағдарламаларға сәйкес білім алушылардың санын ескеруі тиіс. Сертификаттау кәсіпорындарда және жұмыс орнында практикалық оқу және кәсіптік оқыту кезінде қажетті ресурстармен қамтамасыз етілуі керек.

Сонымен бірге оқу ресурстарына қатысты ақпарат студенттерге, дуальды оқыту бағдарламаларының негізгі қатысушыларына ресурстардың қолжетімділігін, дуальды оқыту бағдарламаларының қатысушылары үшін қолжетімді ресурстар мен қызметтер туралы хабардар болуын қамтамасыз етуі тиіс.

Тұрақты дуальды білім беру жүйесін құру үшін жеткілікті қаржыландыруды қамтамасыз ету қажет. Бұл компаниялардың тәрлімгерлері мен оқушылар жұмысшы жүктемесінің өтемін және сондай-ақ сертификатталған компаниялардағы жұмысшы студенттер бағдарламаларын қаржыландыруды қарастырады.

1.7 ESG стандарты: Оқу орындары оқу бағдарламаларын және басқа қызмет бағыттарын тиімді басқару үшін ақпарат жинауды, талдауды және пайдалануды қамтамасыз етуі керек.

Сенімді ақпарат шешім қабылдау және нені тиімді жұмыс істейтінін және нені жақсарту қажет екенін білу үшін маңызды болып табылады. Ақпаратты ұйымдастырудың тиімді процесі мүдделі тараптар, оның ішінде ақпараттың қолжетімділігі мен пайдаланылуын қамтамасыз ету жауапкершілігін анықтауы тиіс.

Оқу орындары ақпаратты жинау және талдау үшін әртүрлі құралдарды пайдалануы, дуальды оқыту бағдарламасы және басқа да қызмет түрлері туралы ақпарат жинау әдістерін таңдауы керек. Ақпарат жинау әдістері білім беру ұйымының миссиясына байланысты.

Оқу орындары ақпаратты жинау кезінде, оның ішінде қызмет көрсету тиімділігінің негізгі көрсеткіштерін білім алушылар контингенті туралы мәліметтерді, білім беру ресурстары мен студенттерді қолдау қызметтерінің қолжетімділігі туралы, студенттердің дуальды бағдарламамен және студенттердің компаниядағы оқуы туралы мәліметтерді, түлектердің мансабы туралы мәліметтерді, студенттердің сертификатталған компаниялардағы оқушылары туралы мәліметтерді қамтамасыз етуі тиіс.

Стандарт ESG 1.8. Оқу орындары қызметтің түрлі аспектілері туралы ақпаратты (бағдарламаларды қоса алғанда) жариялауы тиіс, ол анық, дәл, объективті, өзекті және қолжетімді болуы тиіс.

Неміс дуальды білім беру стандарттары: арнайы профильді мәлімдемесі бар оқыту бағдарламалары бойынша ақпарат дұрыс және кәсіпорындар мен серіктестердің жеке қажеттіліктеріне [...] мысалы, «дуальды оқыту» бағдарламасы қай талаптарға сай және жұртшылыққа қалай жүзеге асырылатыны көрсетілуі тиіс [...].

Жұртшылықты ақпараттандыру үшін арнайы құралдар – оқу орнының ресми сайты, БАҚ, әлеуметтік желілер арқылы жүзеге асырылуы тиіс. Оқу орны жариялайтын ақпарат қызметтің жоспарын, бағдарламаларын, оқу бағдарламаларын, қабылдау критерийлерін, оқу бағдарламалары бойынша, оның ішінде дуальды оқу бағдарламалары бойынша оқудың күтілетін нәтижелерін, берілетін біліктілікті, оқыту, оқу және бағалау рәсімдерін, студенттердің оқу мүмкіндіктерін, түлектердің жұмысқа орналасуын қамтуы тиіс.

Оқу орындары дуальды бағдарламалардың студенттерін бағдарламаның құрылымы, оқу нәтижелері, практикалық сабақтар және бағдарламаның басқа да аспектілері туралы үнемі хабардар етіп отыруы керек.

Дуальды бағдарламаның ішкі бағалауы жүргізілген кезде талдау нәтижесі жиналған деректер (PDCA циклі бойынша) іс-шаралар мен түзетулер айқындалып, (дуальды жүйе бойынша қабылданған шаралар) ақпарат нысандары, мерзімдері, нәтижелері мен өзгерістері туралы мәліметтер түрінде жалпыға қолжетімді болуы тиіс.

Оқу орнының стратегиялық жоспарына байланысты құжаттарды қоса алғанда, дуальды бағдарламалардың сапасын қамтамасыз ету жүйесі енгізілуі тиіс. Дуальды білім беру бағдарламаларының сапасын бақылау тетіктерін қолдану кезінде олардың ерекшеліктерін ескеру қажет (мысалы, сауалнама, сұхбат және т.б.).

1.9 ESG стандарты: Оқу орындары бағдарламаларды мақсатқа жеткізу және студенттер мен қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыруды қамтамасыз ету үшін бағдарламаларға мониторинг жүргізіп, мерзімді қайта қарауды жүзеге асыруы тиіс. Бұл ... оқыту нәтижелері мен бағдарламалардың үнемі жетілдірілуіне алып келуі тиіс. Кез келген жоспарланған немесе қабылданған әрекеттер барлық мүдделі тараптардың назарына жеткізілуі тиіс.

Неміс дуальды білім беру стандарттары: жоғары оқу орнынан сапаны бақылау және қамтамасыз ету шеңберінде компания [...] оқу орнымен байланысы міндеттеліп, төрт тараптың сапаны ... Жоғары оқу орны [...] оқу орнындағы оқыту үдерісінде сапаны қамтамасыз ету жүйесін тараптардың құжаттауы керек.

Дуальды оқу бағдарламасы студенттерге және мүдделі тараптардың қатысуымен үнемі қарастырылып, талдау көрсеткіштері және стандарттарға сәйкестігі тексерілуі керек.

Дуальды оқыту ынтымақтастық туралы шарттар, кейіннен жұмысқа орналаса отырып, студенттің кәсіпорындағы практикасы туралы үшжақты шарттар, білім беру қызметтерін көрсету туралы шарттар және басқа да келісімшарттар сақталуы тиіс.

ЖЖОКБҰ/ТжКОББ дуальды оқыту бағдарламаларын іске асыру үшін серіктестерді таңдау критерийлерін әзірлеуі тиіс.

Оқу орнында оқытушылардың, қызметкерлердің және студенттердің академиялық адалдық пен корпоративтік мәдениетке қатысты мәселелерді шешу бойынша қағидаларын, тәртіп ережелерін қолдануы және сақтауы тиіс.

Оқу орындары студенттердің біліктілік сапасына қанағаттануы туралы сауалнама жүргізу практикасын қолданылуы. Сауалнама тақырыбы студенттердің оқу процесінің сапасына, сынақ, емтихан сессиясы, бағдарламасы және т.б. туралы пікірлерін анықтауға бағытталуы мүмкін.

Оқу орнының кәсіптік профилі, оқу-өндірістік жұмысы студенттермен жүзеге асырылатын стратегиялық жоспарларға, сапаны жүзеге асыру және бақылау жүйелеріне қатысты. Оқу орны басшылығы жүйенің мақсаттары мен міндеттерін студенттерге, мүдделі тараптарға жеткізеді, сонымен қатар оқу орнының басшысы білім беру процесінде оқытушылар мен студенттердің және әріптестер арқылы сапаны қамтамасыз ету жүйесін тиімді қолдануы. Оқу орнының сапаны қамтамасыз ету жүйесі нақты анықталған стратегиялық мақсаттарға қол жеткізуге ықпал етеді. Сапаны қамтамасыз ету жүйесіндегі кері байланыс циклі PDCA цикліне сәйкес құрылады. Ұзақ мерзімді стратегиялық мақсаттар жоспарланып (P), жүйеде тексеру және түзету қолданылғанда) және оған сәйкес бекітілген KPI (Key Performance Indicators) кезеңдік мерзімдері - қосымшалары, оған қол жеткізу кезеңдері, белгіленген нақты сандық көрсеткіштер және белгіленген нақты KPI-ге қол жеткізу үшін (Do) енгізілетін іс-шаралар, жоспарланған әрекеттердің орындалуын көрсеткіштерге (KPI) байланысты орындалған әрекеттердің тиімділігін тексеру (Check) және бағалау сауалнамалар, сұхбаттар, есептер, орындалуға арналған құжаттар, кері байланыс алу арқылы, сондай-ақ жоспарланған жұмыстар, барлық мүдделі тараптармен кездесулер (студенттер, компаниялардағы тәлімгерлер, менеджерлер, оқытушылар және т.б.) (Act) бұл оқу орнының бағалау сауалнамалары, сұхбаттар және т.б. нәтижесінде алынған талданған деректерге сәйкес әрекет етуі тиіс, бұл студенттердің дуальды бағдарламалардың практикалық жағдайларында жоспарланған мақсаттарға жету үшін өзгерістерді енгізуді білдіреді.

Студенттердің дуальды бағдарламаның үйлесімді жүзеге асырылуына сәйкес дайындалған формалары, анонимді сауалнама немесе сұхбат арқылы, оқу орнының кеңесінің ішкі мүдделі тараптары және үшінші тұлғалар. Осылайша оқу орны студенттердің практика туралы пікірлерін, практикалық сабақтар туралы және жалпы үйренген біліктері туралы пікірлерін біліп жүруі керек.

1. ESG стандарты: Оқу орындары мерзімді түрде ESG сәйкес сапаны қамтамасыз етудің сыртқы процедураларынан өтуі керек.

Сапаны сыртқы бағалау әртүрлі формаларда болуы мүмкін және әртүрлі ұйымдық деңгейлерде (мысалы, білім беру бағдарламасы, факультет немесе оқу орны деңгейінде) жүзеге асырылуы мүмкін.

Оқу орны тәуелсіз агенттіктер жүзеге асыратын сапаны сыртқы бағалаудың түрлі процедураларының нәтижелерін ескеруі керек.

Сапаны түрлі формада сыртқы бағалау сапаның тиімділігін растайды, жақсартудың қажеттілігін атап көрсетеді және оқу орнына жаңа перспективаларды ашады. Сондай-ақ оқу орны жұртшылыққа өз ісінің сапасы туралы ақпарат береді.

7. Дуальды білім беру бағдарламалары бойынша білім алушылар контингентін қалыптастыру

Білім алушыларды дуальды оқыту бағдарламаларына іріктеуді кәсіпорын (ұйым) білім алушылармен/талапкерлермен әңгімелесу нәтижелері бойынша жүргізеді. Білім алушыларды қабылдау дуальды білім беру бағдарламаларына критерийлерін бірлескен ұйымдар серіктес компания (кәсіпорын/ұйым) және білім беру ұйымы анықтайды. Дуальды бағдарламаға қабылданатын студенттердің нақты санын әр жыл сайын "Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер палатасымен, компаниялар кәсіпорындармен келісім жасап, оқу орны тиісті жылға білім алушыларды дуальды оқытуға жоспарлап жасайды.

8. ЖЖОКБҰ/ТжКБ-дағы дуальды оқытуды басқаруды жүйелестіру

Дуальды оқытуды басқаруды жүйелестіруді ЖЖОКБҰ/ТжКБ-ның академиялық мәселелерді үйлестіретін тиісті құрылымдық бөлімше жүзеге асырады. Құрылымдық бөлімшенің жауапты қызметкерлері кафедралармен бірлесіп келесі міндеттерді:

- дуальды оқытудың білім беру бағдарламалары бойынша оқу-әдістемелік құжаттамаларды әзірлеуді ұйымдастыруға жауапкершілікпен қатысады,
- кафедралардың дуальды оқыту бойынша оқу процесін жоспарлау жөніндегі жұмысын үйлестіреді,
- дуальды оқыту туралы шарттар жасасу бойынша кафедралардың жұмысын тиімді үйлестіруді қамтамасыз етеді,
- дуалды оқыту бағдарламаларын іске асыру үшін кафедралардың кәсіпорындармен (ұйымдармен, компаниялармен) өзара тиімді байланыстар орнатуға жәрдемдеседі,
- дуальды оқытуды ұйымдастыру мәселелері бойынша қала мен облыстың жергілікті атқарушы органдарымен өзара іс-қимыл жасайды,
- Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің/Қазақстан Республикасы Ағарту Министрлігінің, Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің ЖЖОКБҰ/ТжКБ басшылығының дуальды білім беру бағдарламалары бойынша оқитын студенттердің оқу процесін ұйымдастыру мәселелері жөніндегі сұрауларына ақпарат береді.

Дуалды оқыту бағдарламаларын іске асыру мәселелері бойынша кафедралардың қызметі:

- кәсіпорынның (ұйымның, компанияның) дуальды оқыту бағдарламаларын іске асыру туралы шарт жасасу үшін нақты жұмыс орындарын және білім алушылардың дуальді бағдарламаларға қабылдауын ұйымдастыру, өндірістік практика кезінде кәсіпорындарда жұмыс орындарының санын кәсіпорындар/компаниялар ұсынатын нақты жұмыс орындарына сәйкес жүргізе,
- дуальды оқытудың оқу сабақтарының кестесін кәсіпорындардың (ұйымдардың, компаниялардың) өндірістік кәсіптік практика шарттарымен сәйкес бекітеді,
- студенттердің оқуы бойынша есептерді кафедраға дуальды білім беру бағдарламасы бойынша оқытушы-тәлімгерлер жазбаша ұсынады,
- кәсіпорындарда студенттердің өндірістік кезеңде жұмыс істеу жағдайларын қамтамасыз ету үшін бақылауды жүзеге асырады, жұмыс орындарында студенттерге еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы бойынша нұсқаулар жүргізеді,
- кәсіпорын тәлімгерінің міндеттерін, базалық функцияларын анықтайды.

Оқу орнының кафедрасы мынадай міндеттерді жүзеге асырады:

- білім беру бағдарламасын талқылау және рецензиялау үшін жұмыс берушілермен, басқа да сарапшылардың қорытындылары мен ұсыныстарын ескере отырып, білім бағдарламасын жаңартады,
- дуальды бағдарламаларды іске асыру сапасының мониторингі,
- дуальды оқыту бағдарламасын енгізуде тәжірибелік практикалық оқуды ұйымдастыру, білім алушыларды орналастыруды бағалау,
- жұмыс берушілер тарапынан білім алушылардың дайындық деңгейінің анықталуын бағалау,
- мониторинг нәтижелері бойынша дуальды оқытуды одан әрі дамыту және жетілдіру туралы шешім қабылданады.

9. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бақылау және сертификаттау

Дуальды оқу жүйесінде білім алушылардың оқу жетістіктерін бақылау білім беру процесінің маңызды бөлігі болып табылады. Оқу жетістіктерін бақылау студенттердің білім деңгейімен дағдыларын бағалауға, сондай-ақ оқу сапасын бағалауға бағытталған. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бақылау үшін төмендегі әдістер қолданылады:

- тақырыптық тестілеу;

- теориялық және практикалық емтихандар, аралық және қорытынды емтихандар;
- формативтік және жиынтық бағалау;
- практикалық жұмыстар және бақылау тапсырмалары;
- жобалық жұмыс және зертханалық практикумдар;
- портфолио дайындау;
- деректерді жинау және талдау;
- әңгімелесу және тестілеу, оның ішінде жұмыс орнында практикалық тестілеу;
- өзін-өзі бағалау және кері байланыс;
- компаниялардағы практикалық оқу және кәсіптік практикалар.

Дуальді білім беру бағдарламалары бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау дуальді оқыту бағдарламасы шеңберінде білім беру сапасын және студенттердің дайындығын қамтамасыз ету үшін негізгі құрал болып табылады. Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың түрлері мен әдістерін біріктіру студенттің практикалық және академиялық жетістіктері туралы толық түсінік алуға көмектеседі.

Дуальды оқыту жүйесінде білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау кезеңдері нақты білім беру бағдарламаларына, оқу орнында және жұмыс берушісі серіктестердің талаптарына байланысты өзгеруі мүмкін. Дуальді білім беру бағдарламалары бойынша білім алушылардың оқу жетістіктерін бақылау ағымдағы (кері байланыс және мониторинг), аралық (жұмыс орнындағы кезеңінде), белгілі модульдер немесе академиялық кезеңнің соңында, оқудың барлық кезеңі аяқталғаннан кейін жүргізілуі мүмкін. Студенттің оқу жетістіктерін бағалау студенттің жетістіктерінің деңгейін серіктестердің қажеттіліктеріне жауап беру және қажет болған жағдайда білім беру процесіне түзету енгізу үшін үздіксіз кері байланыс және мониторинг түрлерін қолданылуы мүмкін. Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау кезеңдері және олардың мерзімдері дуальді оқыту бағдарламасында, академиялық күнтізбеде, серіктес компаниядағы практикалық оқыту бағдарламасында айқындалып, дуальді оқытудың нақты бағдарламасының мақсаттары мен талаптарына сәйкес келуі тиіс.

Дуальды оқыту жүйесінде білім алушылардың оқу жетістіктерін аттестаттау және сертификаттау жөніндегі комиссиялардың құрамы дуальді білім беру бағдарламаларының ерекшеліктеріне және оқу орындарының талаптарына байланысты әртүрлі болуы мүмкін. Білім алушылардың оқу жетістіктерін аттестаттау және сертификаттау жөніндегі комиссияның құрамына:

- оқу орнының оқытушылары,
- менторлар, нұсқаушылар мен тәлімгерлер,
- серіктес компаниялардың өкілдері,
- дуальды оқыту бағдарламасының үйлестірушілері,
- сарапшылар мен тәуелсіз бағалаушылар,
- студенттер.

Дуальды бағдарлама бойынша білім алушыларды аралық аттестаттау дуальды оқытуға қатысатын кәсіпорынның (ұйымның) тәлімгерлерімен мамандарын тарта отырып жүргізіледі. Кәсіпорын өкілдерімен бірге пәндер бойынша аралық аттестаттауды тәуелсіз сарапшылардан (оқытушылар мен тәлімгерлерді) қамтитын тәуелсіз комиссия жүргізеді. Тәуелсіз комиссияға тәуелсіз оқытушы, компания қызметкері, дуальды білім беру бағдарламасы бойынша практика жетекшісі кіруі мүмкін.

Дуальды бағдарлама бойынша білім алушыларды қорытынды аттестаттаудан өткізу үшін даярлық бейіні бойынша арнайы пәндер оқытушыларын және/немесе компанияның қызметкерлері мен өкілдерін қамтитын комиссия құрылады. Дуальды бағдарламалар үшін қорытынды аттестаттау міндетті түрде кәсіби дағдыларды бағалау бойынша емтиханды қамтиды.

Техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарында білім алушыларға біліктілік деңгейлерін беру қорытынды және (немесе) аралық аттестаттау нәтижелері бойынша жүзеге асырылады, біліктілік туралы куәлік беріледі.

Студенттер бағалау критерийлерін әзірлеуге, кәсіби міндеттерін бағалау үшін рубрикалар жасауға қатысуы, өзін-өзі бағалауға қатысуы, жетістіктерін бағалау үшін материалдар ұсынуы тиіс. Бұл студенттің рефлексиясын дамытады, оқуға деген жауапкершілігін және жетістікке ұмтылысын күшейтеді.

Білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың қорытынды нәтижелерін келісу комиссия мүшелерінің ұсынылған бағалары мен ұсынымдары негізінде жүргізіледі. Оқу бағдарламасы мен ұйымның құрылымына байланысты оқу орындарының өзіндік ережелері мен процедуралары болуы мүмкін. Білім алушылардың оқу жетістіктерін қорытынды бағалау комиссиясы студенттердің тәжірибесін, ұсынымдарды, практикалық жұмыстарды, дайындық деңгейін олардың сертификаттары мен дипломдарын беру үшін пайдаланады.

Техникалық және кәсіптік білім беру бағдарламасы бойынша қорытынды аттестаттаудан өткен білім алушыға жұмысшы біліктілігі (біліктіліктері) және (немесе) «орта буын маманы» біліктілігі беріледі.

Орта білімнен кейінгі білім беру бағдарламасы бойынша қорытынды аттестаттаудан өткен білім алушыға «қолданбалы бакалавр» біліктілігі беріледі.

Қорытынды аттестаттаудан өткен білім алушыға мемлекеттік үлгідегі диплом беріледі.

10. Дуальды оқу бағдарламаларын қаржыландыру және студенттерді қолдау

Дуальды оқу бағдарламаларын іске асыру студенттердің жұмыс орындарында және оқу орындарында алған дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді, ол үшін қаржы ресурстарының маңызы зор. Дуальды оқу бағдарламаларының негізгі ресурстарын мынадай ажыратады:

- оқу орнындағы зертханалар мен жабдықталған кабинеттер, жұмыс орындарындағы шеберханалар;
- оқу-әдістемелік материалдар;
- симуляторлар мен тренажерлер;
- техникалық инфрақұрылым, компьютерлер мен бағдарламалар;
- кітапханалар және электрондық ресурстар;
- серіктес компаниялардың (кәсіпорындардың, ұйымдардың) жұмыс орындары;
- қаржылық және адами ресурстары.

Оқу ресурстары дуальды білім беру бағдарламаларының студенттердің өндірістік практикасын тиімді пайдалануға, кәсіби білім мен дағдыларға жетуге мүмкіндік береді.

Дуальды оқу жүйесінің жұмыс істеуінің тиімділігін қамтамасыз ету үшін дуальды оқудың қаржы ресурстары маңызды рөл атқарады. Қаржы ресурстары қызметкерлер мен тәлімгерлердің жалақысын, студенттердің практикалық оқу кезеңінде өтемақы төлемдерін, серіктес компаниялардың (кәсіпорындардың) кәсіптік практикалық тағылымдамаларын төлеу, жабдықтар мен оқу материалдарына қол жеткізуді қамтамасыз ету, жұмыс орындарында практикалық сабақтарды ұйымдастыру және білім беру процесін басқару және қолдау үшін пайдаланылады.

Қазақстандағы дуальды бағдарламаларды қаржылай қолдауды мемлекетті, оқу орындарын (ЖОО, КБҰ / ТжКБ) және серіктес кәсіпорындарды қамтитын әртүрлі тараптар ұсынады. Дуальды оқуды қаржыландырудың негізгі көздерін мынадай ажыратады:

- мемлекеттік қаржыландыру;
- серіктес компаниялар (кәсіпорындар, ұйымдар) қаражаты;
- гранттар мен демеушілік;
- өнімдер мен қызметтерді сатудан түскен қаражат;
- білім беру қорларының қаражаты, инвестициялық қорлардың қаражаты;
- студенттерге оқу субсидиялары;
- стипендиялар және жеке тұлғалардың қаржылық көмегі.

Қаржыландыру формалары дуальды оқу бағдарламасының нақты құрылымы мен аймақтық ерекшеліктеріне байланысты өзгеруі мүмкін. Дуальды бағдарламалардың тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ету және студенттерді оқыту процесінде қолдау үшін қаржыландырудың жеткіліктілігі мен тұрақтылығы маңызды.

11. Тәуекелдерді басқару бойынша дуальді оқытудың негізгі қатысушыларының міндеттері

Дуальді оқытудың қатысушылары бірқатар белгілі тәуекелдер мен қиындықтарға тап болады. Дуальді оқытудың тұрақтылығы мен тәуекелдері көптеген факторларға, соның ішінде экономикалық жағдайға, білім саясатына және мемлекет пен жұмыс берушілердің қолдау деңгейіне байланысты. Тәуекелдерді басқару үшін дуальді оқыту бағдарламаларының қатысушылары кез келген өзгерістерге әрдайым дайын болу керек.

Кесте 3 Дуальды оқыту бағдарламаларының тәуекелдерін басқарудың негізгі міндe

Қатысушы топтар	Тәуекелдерін басқарудың негізгі міндеттері
Оқу орны	Кәсіптік стандарттар мен білім беру бағдарламаларын бірлесіп әзірлеуге, пра базаларын ұсынуға кәсіпорындардың қызығушылығын арттыру
	Регламенттерді, басқарушы компаниялармен келісімдерді, қаржылық мәселе келісімділігін, серіктестік ұйымдар үшін ережелер мен ынталандыру шара сәтті әзірлеу, лицензиялық талаптардың орындалуын қамтамасыз ету
	Дуальды оқыту моделі техникалық және кәсіптік оқыту ұйымдарында бе қолданылатындықтан, ЖЖОКБҰ-ға дуальды оқытуды және оның элементт ЖЖОКБҰ-ға негізінен нүктелік енгізу Қазақстанның дуальды моделін орн енгізуге айналуы үшін кооперация және олардың тәжірибесі мен кәсіпорындар байланысын пайдалану қажет
	Дуальды оқыту бағдарламаларын құру және іске асыру бойынша оқу/білім бер бағдарламаларын, әдістемелік ұсынымдарды сапалы әзірлеуге/қайта қарауға үлесі
	Дуальды бағдарламалардың әлеуетті студенттеріне қатысты мотивациялы- қимыл кешенін, дуалды бағдарламалардың тұрақты ақпараттық деректқорын ә
	ЖЖОКБҰ дуальды бағдарламалар түлектерінің біліктілік деңгейін растау бойы тәуелсіз сертификаттау орталықтарын құруға, консультациялар жүргізуге жә қолдауға салымдар. Қолдау үздіксіз білім беру аясында қосымша курстар өткі тұруы керек
	Мамандарды даярлауға тапсырысты қалыптастырудағы құзыреттілікті арттыру
Кәсіпорын серіктес	Кәсіптік стандарттар мен білім беру бағдарламаларын бірлесіп әзірлеуге, практ базаларын ұсынуға кәсіпорындардың қызығушылығын арттыру
	Дуальды бағдарламалардың әлеуетті студенттеріне қатысты мотивациялы- қимыл кешенін, дуалды бағдарламалардың тұрақты ақпараттық деректқорын ә
	Мамандарды даярлауға тапсырысты қалыптастырудағы құзыреттілікті арттыру
	Кәсіпорындардағы шектеулі бос жұмыс орындарына байла ЖЖОКБҰ/ТжКОББ түлектерді жұмысқа орналастыру проблемаларын ж дуальды оқыту бағдарламаларына инвестициялар тапшылығын жою
	Дуальды оқыту бағдарламаларын құру және іске асыру бойынша оқу/білім бер бағдарламаларын, әдістемелік ұсынымдарды сапалы әзірлеу/қайта қарау
	Дуальды бағдарламалар түлектерінің біліктілік деңгейін растау бойынша тә сертификаттау орталықтарын құруға кәсіпкер серіктестердің қосқан үлесі
Студент	Ұсынылған дуальды бағдарламаларға қызығушылықтың артуы, өзін-өзі ынталандыру, сырттан ынталандыру
	Дуальды бағдарламалардың ақпараттық деректқорын белсенді пайдалану
	Дуальды бағдарламалардың оқу ресурстарын белсенді пайдалану
Кәсіпорындағы тәлімгер	Кәсіптік стандарттар мен білім беру бағдарламаларын бірлесіп әзірлеуге, пра базаларын ұсынуға кәсіпорындардың қызығушылығын арттыру
	Мамандарды даярлауға тапсырысты қалыптастырудағы құзыреттілікті арттыр
	Дуалды бағдарламалардың әлеуетті студенттеріне қатысты мотивациялық-қимыл кешенін, дуальды бағдарламалардың тұрақты ақпараттық деректқорын әзірлеу
Дуальды оқытудың үйлестірушісі	Дуальды бағдарламалардың әлеуетті студенттеріне қатысты мотивациялы- қимыл кешенін, дуалды бағдарламалардың тұрақты ақпараттық деректқорын әзірл
	Кәсіптік стандарттар мен білім беру бағдарламаларын бірлесіп әзірлеуге, пра базаларын ұсынуға кәсіпорындардың қызығушылығын арттыру
	Дуальды оқыту бағдарламаларын құру және іске асыру бойынша оқу/білім бер бағдарламаларын, әдістемелік ұсынымдарды сапалы әзірлеуге/қайта қарауға үлесі
	Мамандарды даярлауға тапсырысты қалыптастырудағы құзыреттілікті арттыр

Қатысушы топтар	Тәуекелдерін басқарудың негізгі міндеттері
Қоғам	Жекелеген өңірлерде дуальды оқыту саласында ірі кәсіпорындарды дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасау
	Дуальды бағдарламалардың әлеуетті студенттеріне қатысты мотивациялық іс-қимыл кешенін, дуалды бағдарламалардың тұрақты ақпараттық деректқорын әзірлеу
	Регламенттерді, басқарушы компаниялармен келісімдерді, қаржылық мәселелердің келісімділігін, серіктестік ұйымдар үшін ережелер мен ынталандыру шараларын сәтті әзірлеу, лицензиялық талаптардың орындалуын қамтамасыз ету
	Дуальды білім берудің барлық субъектілерінің: білім алушылардың, ұйымдардың, жұмыс берушілердің және өңір әкімшілігінің өзара іс-қимылының бірыңғай әдіснамасын әзірлеу
	Кәсіпорындардағы шектеулі бос жұмыс орындарына байланысты ЖЖОКБҰ/ТжКОББ түлектерді жұмысқа орналастыру проблемаларын жою, дуальды оқыту бағдарламаларына ин естициялар тапшылығының бо луы

Бұл мәселелерді шешу үшін ұсынылатын шаралар:

- Тараптардың мамандандырылған бағдарламаларға қатысуға мүдделілігі: білім беру ұйымы, кәсіпорын үшін дуальды бағдарламалардың тартымдылығын арттыру мақсатында оқу орындары мен кәсіпорындар арасындағы тиімді әріптестік қатынастарды, дуальды оқыту бағдарламаларын іске асыруды ынталандыратын механизмдерді қалыптастыру;
- Бүкіл дуальды бағдарламаны ЖЖОКБҰ/ТжКОББ және серіктес компанияның бірлескен жобасы ретінде қарастыру;
- Оқу орнының стратегиясы мен құжаттарында дуальды оқытудың маңыздылығын көрсету, компаниялардың және студенттердің мүдделерін ескеру;
- Университеттің/колледждің жалпы стратегиялық мақсаттарымен дуальды оқыту бағдарламаларының мазмұны мен нәтижесін сәйкес үйлестіру;
- ЖЖОКБҰ/ТжКОББ бағдарламаның ең маңызды аспектілері бойынша ішкі жергілікті регламенттерді әзірлеу (оқу процесінің тәжірибелік кезеңдері, серіктес компаниялар мен студенттер арасындағы дуальды оқыту туралы келісімдер, жұмыс орындарының сипаттамасы, қабылдау критерийлері, бітіру талаптары және т.б.);
- Студенттің жеке оқу жоспарын білім беру бағдарламаларының мазмұнына және кәсіпорындардың талаптарына сәйкес құрастыру;
- Оқу бағдарламасының мазмұнын кәсіпорынның нақты талаптарымен байланыстыра отырып, бірлескен оқыту, бағалау процестері арқылы дуальды бағдарламалар шеңберінде оқыту сапасын және тәжірибені жетілдіруді қамтамасыз ету;
- Тәлімгерлікті нақты тәжірибе алаңы ретінде дамыту;
- Серіктес компанияларды дуальды бағдарламаларды жоспарлауға, ұйымдастыруға және сапасын бағалауға, стратегиялық шешімдер қабылдауға қатысуын көздеу;
- Өндірістік тәжірибенің кәсіпорындар мен ұйымдарда өтуінің нәтижелілігін қамтамасыз ету;
- Кадрларды даярлауға, өз қызметкерлерін оқытуға және олардың біліктілігін арттыруға қатысқаны үшін компанияларға/кәсіпорындарға салықтық жеңілдіктер, преференциялар;
- Әріптестік кәсіпорындар (компаниялар, ұйымдар) тарапынан мемлекеттен гранттар мен субсидиялар алу кезінде дуальды оқытуға қатысуын және өз міндеттемелерін айқындау;
- Дуальды білім беруді тұрақты жүргізу үшін жеткілікті қаржыландыруды қамтамасыз ету;
- Жұмысшылық үшін мектеп түлектері арасында дуальды оқыту тақырыбы бойынша ақпараттық насихат жұмысын жүргізу;
- ЖЖОКБҰ/ТжКОББ стратегиялық мақсаттары мен міндеттеріне, өңірді дамыту басымдықтарына және салалық стратегиялық басымдықтарға, білім беруді дамытуға дуальды оқыту бағдарламаларын енгізуді қамтамасыз ету және жүйелі бағалауды қамтамасыз ету;
- Дуальды оқыту бағдарламаларының, дуальды оқыту туралы шарттардың сапасының мониторингін, білім алушылардың білімдері мен құзыреттерінің еңбек нарығына сәйкестігіне талдау жүргізу;
- Дуальды бағдарламаларды жетілдіру процесінде қажетті өзгерістерді енгізу және серіктес компаниялардың қажеттіліктеріне икемді бейімделуін қамтамасыз ету, дуальды бағдарламалардың абыройын көтеру және серіктес компаниялармен өзара қарым-қатынастарды нығайту.